

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет управління персоналом, соціології та психології

Кафедра соціоекономіки та управління персоналом

ОСВІТНЬО ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
сфери СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Менеджмент соціальної
073 - Менеджмент

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Організація та фінансування надання соціальних послуг»

здобувача Оводової Катерини Олександрівни

(ПІБ, підпис)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук Кирилюк Володимир Вікторович

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: доктор економічних наук,
професор Лопушняк Г.С.

(підпис)

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет управління персоналом соціології та психології

Кафедра управління персоналом та економіки праці

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА

Менеджмент соціальної сфери

ПРОГРАМА

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

073 - Менеджмент

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

В.В. Кирилюк

(підпис) (ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Г.С. Лопушняк

(підпис) (ініціали, прізвище)

20__ р.

20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Оводової Катерини Олександрівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

Заочної форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Організація та фінансування надання соціальних послуг»

Тему затверджено наказом ректора Університету від " _____ " _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретико-методичні аспекти соціальних послуг (Назва розділу)
Розділ 2	Аналіз організації та фінансування соціальних послуг (назва розділу)
Розділ 3	Напрями удосконалення організації надання соціальних послуг (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	соціальні послуги в Україні
Предмет дослідження:	теоретичні, методичні і прикладні аспекти організації та фінансування надання соціальних послуг
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	дослідити сутність соціальних послуг, проаналізувати сучасний стан їх організації та фінансування, в Україні визначити напрями удосконалення.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Дослідити та проаналізувати сутність та класифікацію соціальних послуг
У розділі 2	Аналіз основних показників організації та фінансування надання соціальних послуг населенню України у 2018-2022 роках
У розділі 3	Рекомендації з удосконалення механізмів державного управління системою надання соціальних послуг в Україні; дослідження позитивного зарубіжного досвіду та можливостей його впровадження у вітчизняну практику системи надання соціальних послуг.

**Завдання підготував
науковий керівник**

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

РЕФЕРАТ

Організація та фінансування надання соціальних послуг

Мета дослідження:

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є аналіз існуючих систем організації та фінансування соціальних послуг в Україні, визначення проблем та розробка рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Завдання дослідження:

1. Дослідити теоретичні основи організації та фінансування соціальних послуг.
2. Провести аналіз нормативно-правової бази, що регулює надання соціальних послуг в Україні.
3. Оцінити стан та тенденції розвитку системи соціальних послуг в Україні на основі статистичних даних.
4. Вивчити зарубіжний досвід організації та фінансування соціальних послуг.
5. Запропонувати рекомендації щодо вдосконалення організації та фінансування соціальних послуг в Україні.

Методи дослідження:

Для досягнення мети та завдань дослідження використовувалися наступні методи:

- Аналіз літератури: для вивчення теоретичних аспектів теми та існуючих досліджень.
- Статистичний аналіз: для оцінки стану та тенденцій розвитку соціальних послуг в Україні.
- Порівняльний аналіз: для вивчення зарубіжного досвіду та можливості його адаптації в Україні.
- Інтерв'ю та опитування: для збору даних про практичні аспекти надання соціальних послуг.

Об'єкт дослідження:

Процес організації та фінансування надання соціальних послуг в Україні.

Предмет дослідження:

Механізми та інструменти організації та фінансування соціальних послуг.

Наукова новизна:

Новизна дослідження полягає у комплексному аналізі сучасної системи соціальних послуг в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду та розробці конкретних рекомендацій щодо її вдосконалення.

Практичне значення:

Розроблені рекомендації можуть бути використані органами державного управління та іншими зацікавленими сторонами для підвищення ефективності системи надання соціальних послуг в Україні.

Структура роботи:

Робота складається з трьох розділів:

1. Теоретичні основи організації та фінансування соціальних послуг.
2. Аналіз сучасного стану системи соціальних послуг в Україні.
3. Рекомендації щодо вдосконалення організації та фінансування соціальних послуг.

Обсяг дипломної роботи складає 82 аркуші, включаючи список використаних джерел. У дипломній роботі використано 63 джерела, представлено 13 діаграм, 12 таблиць, 15 рисунків.

Ключові слова: соціальні послуги, організація соціальних послуг, фінансування соціальних послуг, бюджетування, оптимізація, зарубіжний досвід, рекомендації.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувачки заочної форми навчання 4 курсу, 1 групи ОП «Менеджмент соціальної сфери»
факультету управління персоналом, соціології та психології

Оводова Катерина Олександрівна

на тему: *Організація та фінансування надання соціальних послуг*

1. Актуальність теми: Актуальність теми організації та фінансування надання соціальних послуг в Україні визначається рядом факторів. По-перше, зростаюча потреба в соціальних послугах внаслідок демографічних змін, зокрема старіння населення та збільшення кількості людей з особливими потребами. По-друге, нестабільність української економіки та бюджетні обмеження в умовах військового стану створюють проблеми у фінансуванні соціальних програм. Порівняно зі світовими стандартами, Україна має значні відставання в організації та наданні соціальних послуг, що вимагає реформ та нових підходів до фінансування. Крім того, актуальність даної теми підкреслюється необхідністю забезпечення соціальної справедливості та підтримки уразливих груп населення, що є одним з пріоритетів для розвитку суспільства.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи:

- В 1-му розділі повно висвітлені теоретичні аспекти досліджуваної теми.
- Дотримано адресності наведеної в 1-му розділі КБР інформації: на кожне твердження, кожен цифровий матеріал та факт тощо є посилання з зазначенням автора та номера джерела в списку літератури. Є посилання на усі зазначені в списку літератури джерела.
- Критично проаналізовано наведену інформацію: кожне твердження, кожен цифровий матеріал, факт тощо проаналізовані з визначенням позитивних та негативних моментів.
- Наведено власну авторську позицію щодо критично проаналізованої інформації та способів розв'язання виявлених проблем.
- В розділі 2 використана тільки та інформація, яка сприяє досягненню цілей аналізу.
- Аналіз актуальності предмета дослідження та стану справ з досліджуваної теми представлений текстом, таблицями, рисунками та відповідними тлумаченнями і висновками.
- Наприкінці 2 розділу авторкою виокремлено проблеми та недоліки розвитку зеленого туризму в Україні.
- В 3-му розділі висвітлено усі можливі рекомендації щодо усунення виявлених у ході аналізу проблем. Усі рекомендації мають тісний зв'язок з виявленими в аналітичній частині КБР проблемами.
- У роботі дотримано логічності в ланцюгу тема-об'єкт-предмет-мета-завдання-висновки.
- Актуальність дослідження обґрунтована та пов'язана з об'єктом дослідження.
- Вступ та реферат містять усі необхідні елементи.
- Висновки повністю, але стисло відображають зміст КБР і власні здобутки авторки.

3. Наявність самостійних розробок автора. Підібрано інструментарій для аналізу. Здійснено аналіз процесів організації та фінансування надання соціальних послуг. Надано авторські пропозиції щодо удосконалення організації надання соціальних послуг.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Полягає у розкритті сутності та значимості надання соціальних послуг. У даній роботі були проведені узагальнюючий аналіз щодо впливу надання соціальних послуг на суспільство в цілому. Відображені ключові складові та класифікаційні підходи надання соціальних послуг. Відображені тенденції розвитку організації та фінансування соціальних послуг в Україні.

У роботі було проведено аналіз, який має прикладне значення для розвитку надання соціальних послуг. Рекомендації, наведені в роботі, можуть бути використані на практиці.

5. Наявність недоліків:

- Наявні стилістичні порушення оформлення тексту бакалаврської роботи.
- Не завжди є достатнім чи коректним обґрунтування характеристик висунутих пропозицій.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: робота допущена до захисту з оцінкою 60 балів.

Науковий керівник доцент, кандидат економічних наук

(посада, учене звання, науковий ступінь)

_____ Кирилюк В.В.

(підпис) (прізвище, ініціали)

“ ____ ” _____ 20__ р

Рецензія

на кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувача вищої освіти

Оводової Катерини Олександрівни

Тема роботи: "Організація та фінансування надання соціальних послуг"

Науковий керівник: кандидат економічних наук Кирилюк Володимир Вікторович

Актуальність теми кваліфікаційної роботи і доцільність її розроблення:

Робота присвячена надзвичайно важливій і актуальній проблемі організації та фінансування соціальних послуг в Україні. Це особливо значуще в умовах сучасних економічних і соціальних викликів, зокрема в контексті реформування соціального захисту та забезпечення соціальної справедливості.

Робота містить важливі наукові та практичні здобутки. Авторка узагальнила та систематизувала характеристики організації та фінансування соціальних послуг, що може бути корисним для подальших наукових досліджень у цій галузі. Практична значущість результатів полягає у можливості їх впровадження в роботу організацій, що займаються наданням соціальних послуг, для покращення якості та доступності цих послуг.

Методи дослідження:

Для дослідження використовувалися різноманітні методи: спостереження, порівняння, вимірювання, аналіз і синтез, узагальнення. Ці методи дозволили авторці ретельно проаналізувати поточний стан системи надання соціальних послуг, виявити основні проблемні моменти та розробити рекомендації для їх оптимізації.

Якість проведеного дослідження:

Дослідження проведене систематично та структуровано, що забезпечує логічну послідовність викладу матеріалу. Це дозволяє легко зрозуміти основні аспекти роботи та глибше зануритись у досліджувану проблему.

Зауваження:

Зауваження відсутні.

Практична значимість висновків і рекомендацій:

Висновки та рекомендації роботи обґрунтовані та логічно впливають із проведеного аналізу. Авторка пропонує конкретні заходи щодо покращення організації та фінансування соціальних послуг, що можуть бути корисними для державних органів та інших зацікавлених сторін. Отже, кваліфікаційна бакалаврська робота демонструє високу якість проведеного дослідження, що відображає її наукову компетентність та професіоналізм у сфері управління соціальними послугами.

Рецензент:

к.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів та обліку

ПВНЗ «Європейський університет» Мельничук В.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	6
1.1 Сутність, складові та класифікація соціальних послуг.....	6
1.2 Планування організації та надання соціальних послуг	13
1.3 Нормативно-правова база надання соціальних послуг	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	28
2.1 Основні показники організації та фінансування надання соціальних послуг населенню України у 2018-2022 роках	28
2.2 Аналіз фінансування соціальних послуг	35
2.3 Моніторинг та оцінка якості надання соціальних послуг в Україні	43
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	51
3.1 Зарубіжний досвід надання соціальних послуг та можливість його імплементатії в Україні.....	51
3.2 Пропозиції щодо розвитку надання соціальних послуг в Україні	59
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність теми організації та фінансування надання соціальних послуг в Україні визначається рядом факторів. По-перше, зростаюча потреба в соціальних послугах внаслідок демографічних змін, зокрема старіння населення та збільшення кількості людей з особливими потребами. По-друге, нестабільність української економіки та бюджетні обмеження в умовах військового стану створюють проблеми у фінансуванні соціальних програм. Порівняно зі світовими стандартами, Україна має значні відставання в організації та наданні соціальних послуг, що вимагає реформ та нових підходів до фінансування. Крім того, актуальність даної теми підкреслюється необхідністю забезпечення соціальної справедливості та підтримки уразливих груп населення, що є одним з пріоритетів для розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації в галузі організації та фінансування надання соціальних послуг, зокрема, праці таких авторів, як Палагнюка Ю. В [2], Калаур С. Н. [3], Горемікіної Ю. В. [4], Підвальної Ю. В. [5], Моргая Л. А. [6], Дацаківської О. Ю. [16], Ярошенко А. О. [17], Пустовіт Б. О., Шандар А. М. [26] та інших, звертають увагу на проблеми недостатнього фінансування та неефективної організації системи соціального обслуговування. Вони акцентують на важливості забезпечення фінансової стійкості та прозорості у розподілі ресурсів для підвищення якості та доступності соціальних послуг. Кваліфікаційна робота доповнює ці дослідження, зосереджуючись на конкретних аспектах організації та фінансування соціальних послуг в українських реаліях.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні процесів організації надання та фінансування соціальних послуг розробці рекомендацій щодо оптимізації організації та забезпечення ефективного фінансування надання соціальних послуг з урахуванням українських реалій та вимог сучасного соціального середовища.

Мета розкривається переліком завдань, які вирішуються у кваліфікаційній роботі

- дослідити сутність, складові та класифікацію соціальних послуг;
- описати планування організації та надання соціальних послуг;
- охарактеризувати нормативно-правова база забезпечення надання соціальних послуг;
- визначити основні показники організації та фінансування надання соціальних послуг населенню України у 2018-2022 роках;
- дослідити стан фінансування соціальних послуг;
- провести моніторинг та оцінку якості надання соціальних послуг в Україні;
- охарактеризувати зарубіжний досвід надання соціальних послуг;
- надати пропозиції щодо розвитку надання соціальних послуг в Україні.

Об'єкт дослідження – процеси організації надання та фінансування соціальних послуг.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та прикладні аспекти організації та фінансування надання соціальних послуг.

Методи дослідження. Для дослідження організації та фінансування надання соціальних послуг були використані різноманітні методи. Спостереження дозволило аналізувати поточний стан системи надання соціальних послуг в Україні та виявляти основні проблемні моменти. Порівняння дозволило оцінити ефективність різних моделей організації та фінансування соціальних послуг у світі і порівняти їх з практикою в Україні. Вимірювання було використане для оцінки обсягів фінансування соціальних програм та їх впливу на якість надання послуг. Аналіз і синтез дозволили розібрати складні взаємозв'язки між організацією та фінансуванням соціальних послуг, а також розробити рекомендації для їх оптимізації. Узагальнення було застосоване для підведення підсумків дослідження та формулювання загальних висновків щодо можливих шляхів поліпшення системи надання соціальних послуг в Україні.

Наукова новизна, теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Отримані результати дослідження мають важливу наукову новизну та теоретичну значущість. В кваліфікаційній роботі були узагальнені та систематизовані характеристики організації та фінансування соціальних послуг, що може бути корисним для подальших наукових досліджень в галузі соціальної роботи та публічного управління. Практичне значення отриманих результатів полягає в їх можливості впровадження в роботу організацій, що займаються наданням соціальних послуг, для покращення якості та доступності цих послуг для населення. Узагальнені результати аналітичних та розрахункових процедур можуть слугувати підґрунтям для розробки конкретних стратегій та рекомендацій щодо оптимізації фінансування та організації соціальних послуг в Україні.

Характер виконання кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна бакалаврська робота виконана за власною ініціативою автора КБР.

Наукова апробація отриманих результатів.

Інформаційна база дослідження. Інформаційна база дослідження включає наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, статистичні дані з офіційних сайтів, фінансові звіти соціальних служб та організацій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

1.1 Сутність, складові та класифікація соціальних послуг

Сучасне суспільство стикається з різноманітними викликами, пов'язаними зі збільшенням числа людей, які потребують підтримки та допомоги у різних сферах життя. У зв'язку з цим виникає потреба в наданні соціальних послуг. Соціальні послуги відіграють важливу роль у забезпеченні підтримки та допомоги різним категоріям населення, таким як малозабезпечені, люди з інвалідністю, літні люди, діти та інші вразливі групи. Визначення та класифікація соціальних послуг є ключовими аспектами розуміння їхньої сутності та впливу на суспільство.

Важливо розглянути сутність, складові та класифікацію соціальних послуг для кращого розуміння їхнього значення та впливу на якість життя людей. Закон України «Про соціальні послуги» від 17 січ. 2019 р. № 2671-VIII визначає соціальні послуги як «дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають» [1]. Це означає, що соціальні послуги спрямовані на підтримку та допомогу тим, хто потребує допомоги у вирішенні різноманітних проблем і труднощів у їхньому житті.

Визначення поняття «соціальна послуга» в науковій літературі дозволяє розширити розуміння та концепцію поняття (табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «соціальна послуга» в науковій літературі

Автор	Визначення	Коментар
Палагнюк Ю. В.	Заходи, що спрямовані на соціальні групи, сім'ю чи особу, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги для поліпшення або відновлення їх життєдіяльності та повернення до нормального життя людини, збереження її здоров'я [2, с.116].	Акцентує увагу на допомозі особам або сім'ям у складних ситуаціях для відновлення їхнього благополуччя та здоров'я.

Продовження табл.1.1

Автор	Визначення	Коментар
Калаур С. Н.	Допомога особі/сім'ї, яка опинилась у складних життєвих обставин та не може самостійно їх подолати [3, с.130].	Підкреслює необхідність допомоги для тих, хто не здатний самостійно подолати складнощі та повернутися до нормального функціонування.
Горемикіна Ю. В.	Заходи різнобічного характеру, які здійснюються державними та недержавними організаціями на професійних та волонтерських засадах задля профілактики виникнення складних життєвих обставин та допомоги у прискоренні вичерпання цих обставин та мінімізації їх наслідків особам і сім'ям, що не в змозі самостійно подолати складні життєві обставини та потребують сторонньої допомоги [4, с.465].	Включає ідею комплексного підходу до надання допомоги, який охоплює різноманітні аспекти життя та роботу як державних, так і недержавних установ у цій сфері.
Підвальна Ю. В.	Комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги [5, с.201].	Підкреслює необхідність існуючих заходів і ресурсів для надання допомоги, включаючи різноманітні аспекти життя та звернення до різних сфер.
Моргай Л. А.	Дії, які спрямовані на подолання таких складних життєвих обставин (соціальна підтримка), мінімізацію їх наслідків (соціальне обслуговування) та на профілактику (соціальна профілактика) [6, с.363].	Виділяє три основні аспекти соціальних послуг: підтримка у складних ситуаціях, обслуговування для зменшення негативних наслідків та профілактичні заходи для запобігання складнощам.

Джерело: розроблено автором на основі [2-6]

Кожне визначення відображає основні аспекти допомоги та підтримки, які надаються людям у складних життєвих ситуаціях. Важливою тенденцією є акцент на необхідності комплексного підходу та різноманітності заходів для забезпечення ефективної допомоги та підтримки вразливих груп населення. Визначення Палагнюк Ю. В. підкреслює необхідність забезпечення допомоги тим, хто опинився у складних ситуаціях, щоб повернути їх до повсякденного функціонування та забезпечити їх здоров'я [2, с.116]. Визначення Калаури С. Н. акцентує увагу на потребі надання допомоги тим, хто відчуває труднощі в

подоланні складних життєвих ситуацій та не може цього зробити самостійно [3, с.130]. Визначення Горемікіної Ю. В. підкреслює важливість різноманітних заходів, які здійснюються для запобігання складних життєвих ситуацій та надання допомоги тим, хто не може їх подолати самостійно [4, с.465]. Визначення Підвальної Ю. В. вказує на необхідність комплексного підходу до надання допомоги, охоплюючи різні аспекти, що можуть бути необхідні для вирішення проблем в складних життєвих ситуаціях [5, с.201]. Визначення Моргай Л. А. розглядає соціальні послуги як комплексну систему, що включає у себе дії спрямовані як на попередження, так і на реагування на складні життєві ситуації та їх наслідки [6, с.363]. Визначення соціальної послуги в науковій літературі показує, що це складний процес, що включає в себе різноманітні заходи та програми, спрямовані на підтримку осіб та сімей у складних життєвих ситуаціях. Аналіз цих визначень важливий для розуміння різноманітності соціальних послуг та їхнього впливу на соціум.

На нашу думку, соціальна послуга – це система організованих дій, спрямованих на надання підтримки та допомоги особам або сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, з метою покращення їхнього стану, відновлення нормального функціонування та підвищення якості їхнього життя. Це визначення відображає основні аспекти соціальних послуг, зокрема їхню спрямованість на особисте покращення та підтримку, а також акцентує на ідеї відновлення нормального функціонування та підвищення якості життя.

Розуміння сутності соціальних послуг веде до визнання їхньої важливості у сучасному суспільстві. Дослідники вказують на різні аспекти значення соціальних послуг, які відображають їхню сутність та вплив на соціальну дійсність. Ніколаєва В. І. та Суровцева І. Ю. зазначають, що соціальні послуги забезпечують нівелювання різниці у доступі до якісних послуг залежно від рівня доходів одержувачів або їхніх рідних [7, с.74]. Це допомагає забезпечити рівний доступ до необхідних ресурсів та можливостей для всіх членів суспільства, незалежно від їхнього соціального статусу. Грень Т. Я. підкреслює роль соціальних послуг в перерозподілі національного доходу з метою забезпечення встановлених

соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків [8, с.81]. Це означає, що соціальні послуги допомагають забезпечити рівний рівень життя та можливостей для всіх громадян, сприяючи підтримці соціальної справедливості та зменшенню відмінностей у життєвому рівні. Сергєєва Я. С. до ролі соціальних послуг додає формування соціальної згуртованості [9, с.117]. Це стимулює розвиток взаємодії та взаємопідтримки між громадянами та різними соціальними групами, що сприяє підвищенню соціальної спрямованості та взаєморозуміння. Тютюнникова С. В. та Бервено О. В. визначають важливість соціальних послуг для подолання соціальної ексклюзії – сприяють соціальній інтеграції суспільства [10, с.55]. На нашу думку, шляхом забезпечення доступу до основних соціальних послуг, таких як освіта, охорона здоров'я та житлові умови, соціальні послуги допомагають враховувати та включати всі соціальні групи у суспільне життя, зменшуючи ризики соціальної відчуженості та виключеності. Отже, розуміння значення соціальних послуг вказує на їхню важливу роль у забезпеченні соціальної справедливості, рівних можливостей та інклюзивного суспільства.

Для комплексної та цілісної характеристики важливості соціальних послуг Пилипенко Л. М. та Змисна І. В. визначають функції соціальних послуг (рис.1.1).

Рисунок 1.1 – Функції соціальних послуг

Джерело: розроблено автором на основі [11, с.123]

Ми вважаємо, що представлені функції соціальних послуг відображають різноманітні аспекти їхньої сутності та значення в сучасному суспільстві. Превентивна функція спрямована на запобігання виникненню соціальних проблем та забезпечення нормального рівня життя. Реабілітаційна функція сприяє повному або частковому відновленню особистості під час складних життєвих ситуацій. Комунікативна функція сприяє ефективній взаємодії між учасниками процесу надання та отримання соціальних послуг. Правозахисна функція забезпечує відстоювання прав та інтересів отримувачів соціальних послуг на основі державних і міжнародних правових норм. Всі ці функції важливі для забезпечення ефективності та справедливості в системі соціального обслуговування та сприяють забезпеченню благополуччя та інтеграції вразливих груп у суспільство.

Визнавши важливість соціальних послуг у формуванні справедливого та гуманного суспільства, важливо розглянути їхні основні характеристики, які визначають їхню ефективність та роль в підтримці вразливих груп (рис.1.2).

Рисунок 1.2 – Основні характеристики соціальних послуг

Джерело: розроблено автором на основі [12, 13]

У наукових дослідженнях з питань соціальних послуг виявлено кілька ключових характеристик, які відрізняють їх від інших видів послуг. Однією з таких характеристик, яку визначає Чернета С. Ю., є вплив суб'єктів, які надають і споживають соціальні послуги, що вказує на важливість взаємодії між організаціями, що надають послуги, та їх отримувачами для досягнення максимального ефекту. Ще однією визначальною рисою є імперативний метод регулювання соціальних послуг, що означає, що надання і регулювання соціальних послуг базується на законодавчих та правових актах, які визначають права та

обов'язки учасників процесу, а також стандарти та процедури надання послуг [12, с.71]. До переліку характеристик соціальних послуг Завада О. Г. додає оцінку користувачами, що вказує на важливість залучення відгуків та оцінок клієнтів для постійного вдосконалення якості та ефективності надання соціальних послуг [13, с.115]. На нашу думку, характеристики соціальних послуг включають в себе взаємодію суб'єктів, що надають і споживають їх, імперативний метод регулювання, процедури надання послуг та оцінку користувачами, що допомагають забезпечити ефективність та якість цієї форми соціальної підтримки.

Розглянувши основні характеристики соціальних послуг, можна визначити їхню основну мету та завдання. Сергєєва Я. С. основною метою соціальних послуг визначає підтримку та полегшення життя осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах, таких як медичні проблеми, безробіття, бідність тощо [14, с.50]. На основі мети можна визначити основні завдання соціальних послуг включають:

- забезпечення допомоги та підтримки особам у вирішенні медичних проблем та забезпеченні доступу до необхідної медичної допомоги;
- надання підтримки у пошуку та збереженні робочої діяльності для осіб, які стикаються з безробіттям;
- розробка та впровадження програм та заходів, спрямованих на зменшення рівня бідності та соціальної вразливості у суспільстві.

Мета та завдання соціальних послуг прямо визначають їхні складові елементи, які спрямовані на досягнення цих цілей (рис.1.3).

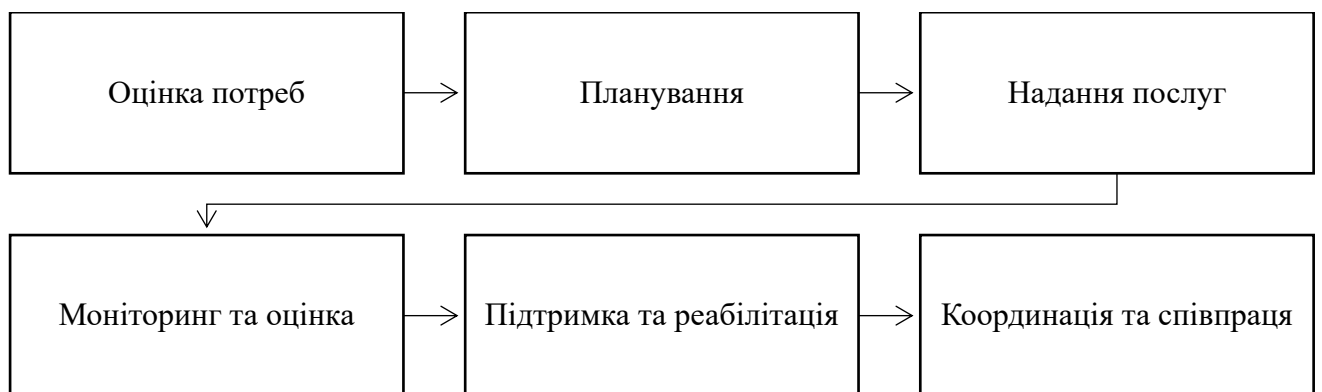

Рисунок 1.3 – Основні складові соціальних послуг

Джерело: розроблено автором на основі [15, с.180]

Починаючи з оцінки потреб та проблем, цей процес дозволяє ідентифікувати основні виклики, з якими стикаються клієнти. На основі цієї оцінки розробляються індивідуальні або групові плани дій, спрямовані на вирішення виявлених потреб та проблем. Подальше надання послуг включає в себе реалізацію цих планів дій та підтримку клієнтів у досягненні їхніх цілей. Систематичний моніторинг та оцінка ефективності наданих послуг дозволяють визначити їхній вплив на життя клієнтів та вдосконалити процес надання соціальної підтримки. Ці складові допомагають забезпечити комплексний та ефективний підхід до надання соціальних послуг, спрямованих на полегшення життя осіб та груп у складних життєвих обставинах.

Враховуючи складові елементи соціальних послуг, можна виділити різні типи та класифікації цих послуг залежно від їхньої специфіки. Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» від 17 січ. 2019 р. № 2671-VIII виділяють такі види соціальних послуг (рис.1.4).

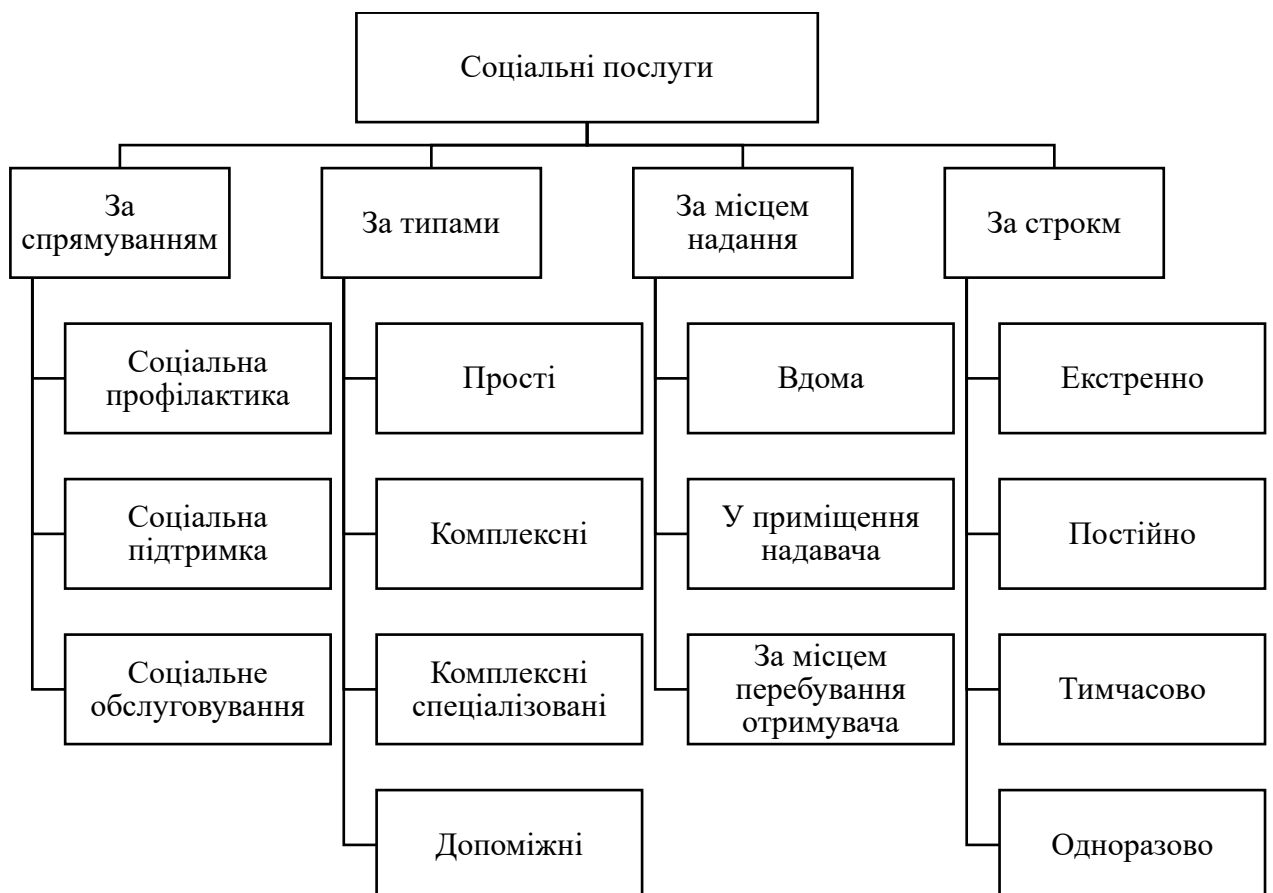

Рисунок 1.4 – Класифікація соціальних послуг в Україні

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Класифікація соціальних послуг включає розподіл за кількома основними критеріями. По-перше, соціальні послуги можна класифікувати за спрямованістю на соціальну профілактику, соціальну підтримку та соціальне обслуговування. По-друге, вони поділяються за типами на прості, комплексні та комплексні спеціалізовані соціальні послуги. До того ж, соціальні послуги можуть бути надані різними способами: за місцем проживання/перебування отримувача, у приміщенні надавача, а також за місцем перебування отримувача поза межами проживання та приміщення надавача. Соціальні послуги також поділяються за строком надання на екстрені, постійні, тимчасові та одноразові. Ця систематизація допомагає у структуруванні та організації соціальних послуг для максимального задоволення потреб клієнтів у складних життєвих ситуаціях.

Таким чином, соціальні послуги в сучасному суспільстві є невід'ємною складовою соціальної політики та допомагають забезпечити підтримку та покращення якості життя осіб та груп, що опинилися у складних життєвих обставинах. Важливість соціальних послуг полягає в їхній здатності надавати допомогу у подоланні труднощів, забезпечуючи доступ до різноманітних видів підтримки та реабілітації. Класифікація соціальних послуг за спрямованістю, типами, місцем надання та строком показує різноманітність та широкий спектр цих послуг, які адаптуються до конкретних потреб та ситуацій отримувачів. Такий комплексний підхід до надання соціальних послуг сприяє соціальній інтеграції, зменшенню соціальної вразливості та підвищенню якості життя осіб і суспільства в цілому.

1.2 Планування організації та надання соціальних послуг

В сучасному суспільстві зростає значення організації та надання соціальних послуг, спрямованих на підтримку та покращення якості життя різних категорій населення. Планування цих послуг відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного та ефективного розподілу ресурсів, оптимізації процесів та визначенні пріоритетних напрямків діяльності. Відмінною особливістю є комплексний підхід

до організації соціальних послуг, що враховує індивідуальні потреби та специфіку кожного клієнта.

Розгляд сутності поняття «планування соціальних послуг» має ключове значення, оскільки саме цей процес визначає ефективність та результативність надання соціальної допомоги та підтримки вразливим групам населення (табл.1.2).

Таблиця 1.2 – Визначення поняття «планування соціальних послуг» в науковій літературі

Автор	Визначення	Коментар
Дащаківська О. Ю.	Процес визначення послідовності завдань із впровадження соціальних послуг у громаді, форм їх реалізації, залучення необхідних ресурсів на основі визначення потреб та їх пріоритизації [16, с.13].	Визначення акцентує увагу на процесі організації та впровадження соціальних послуг, який базується на аналізі потреб та їх пріоритетності в громаді.
Ярошенко А. О.	Систематичний процес, за допомогою якого соціальна служба, регіон чи територіальна громада прогнозує та планує свою діяльність у сфері надання соціальних послуг на майбутнє шляхом розробки стратегічного плану розвитку з врахуванням потреб членів своєї громади [17, с.29].	Подає підхід до планування соціальних послуг через розробку стратегічних планів, що враховують потреби громади та сприяють її розвитку.
Богданова М.	Процес розроблення стратегічних та конкретних дій з метою визначення цілей, обсягу та способів надання підтримки та допомоги особам чи групам, які потребують соціальної підтримки [18, с.1014].	Зосереджується на процесі розроблення конкретних дій для задоволення соціальних потреб та підтримки осіб чи груп, що їх мають, з урахуванням стратегічних цілей та обсягу послуг.

Джерело: розроблено автором на основі [16-18]

Аналізуючи визначення поняття «планування соціальних послуг» в науковій літературі, можна зробити висновок про те, що це процес, який включає систематичне визначення потреб і пріоритетів населення, розроблення стратегій та планів дій для надання соціальної підтримки та допомоги. Кожне з визначень акцентує на різних аспектах цього процесу. Визначення, надане Дащаківською О. Ю., підкреслює важливість врахування потреб і пріоритетів громади при розробці і впровадженні соціальних послуг [16, с.13]. Це визначає необхідність індивідуального підходу до кожної громади та визначення найбільш критичних аспектів для неї. Визначення, представлене Ярошенком А. О., розглядає

планування соціальних послуг як стратегічний процес, що базується на прогнозуванні та врахуванні майбутніх потреб громади [17, с.29]. Це вказує на необхідність довгострокового планування та розвитку гнучких стратегій, які можуть адаптуватися до змінних умов. Визначення, запропоноване Богдановою М., зосереджується на практичних аспектах планування соціальних послуг, таких як визначення конкретних цілей та дій для надання підтримки і допомоги особам чи групам, що її потребують [18, с.1014]. Це підкреслює важливість визначення чітких завдань та механізмів виконання для досягнення поставлених цілей. Загалом, ми вважаємо, що вищезазначені визначення вказують на те, що планування соціальних послуг є складним та багатоаспектним процесом, який вимагає аналізу потреб громади, розробки стратегій та планів дій, а також врахування конкретних цілей та дій для забезпечення ефективного надання соціальної підтримки.

Детальне розуміння сутності планування соціальних послуг допомагає розкрити його основні принципи (рис.1.5).

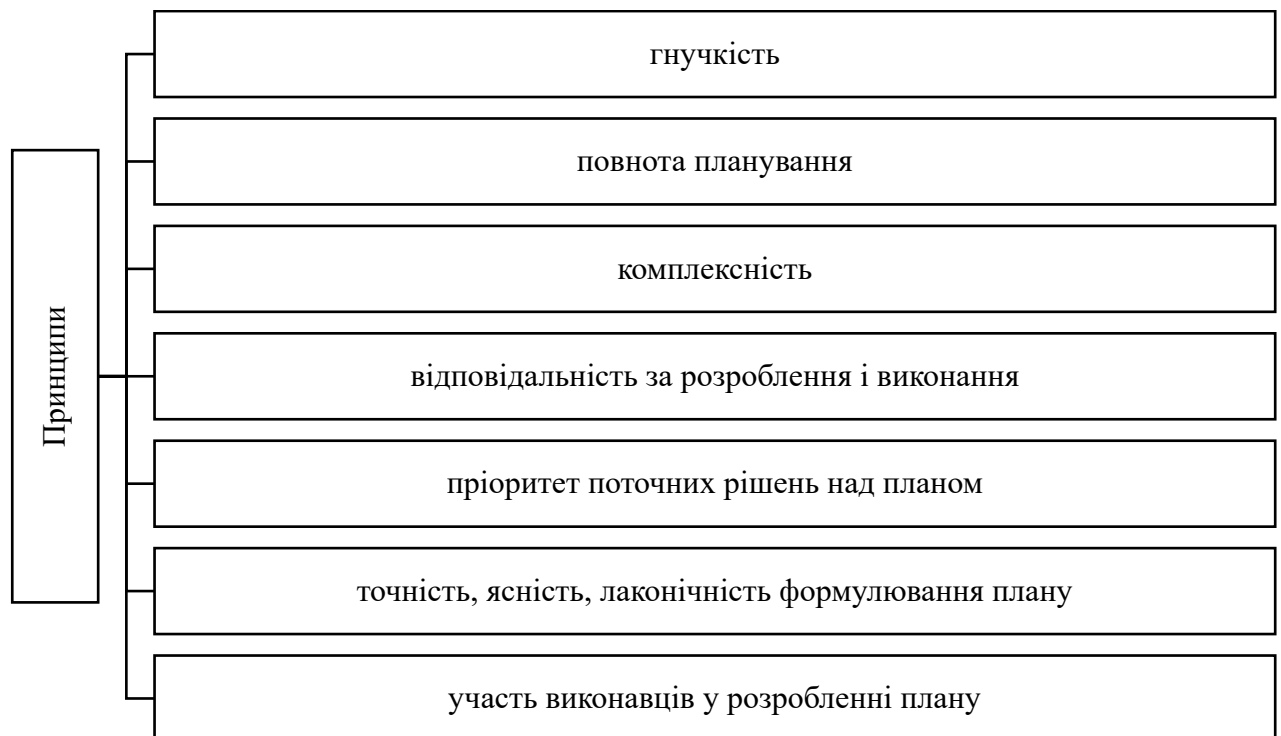

Рисунок 1.5 – Принципи планування соціальних послуг

Джерело: розроблено автором на основі [19, 20]

Принципи планування соціальних послуг обумовлені потребою ефективного та гнучкого керування цим процесом. По-перше, гнучкість передбачає

директивний характер планів, але одночасно стимулює ініціативу працівників у виконанні завдань. Другий принцип, повнота планування, наголошує на необхідності врахування всіх факторів, що впливають на ефективність та можливість реалізації планів. Третій принцип, комплексність, підкреслює важливість узгодженості всіх планів між собою. Четвертий принцип, відповідальність за розроблення і виконання, засвідчує необхідність чіткого розподілу обов'язків та свідомості кожного працівника про його відповідальність у цьому процесі [19, с.136]. П'ятий принцип, пріоритет поточних рішень над планом, підтримує необхідність адаптації планів до змінних умов та уточнення їх під час виконання. Шостий принцип, точність, ясність, лаконічність формулювання плану, заохочує до чіткості та однозначності визначень, щоб уникнути розбіжностей у тлумаченні. Сьомий принцип, участь виконавців у розробленні плану, підкреслює важливість врахування думок та рекомендацій працівників організації під час формулювання цілей і обмежень плану [20, с.69]. В

На нашу думку, всі ці принципи сприяють побудові ефективних та адаптивних систем управління соціальними послугами, що відповідають потребам сучасного суспільства. Принципи планування соціальних послуг становлять фундаментальні принципи організації та керування, спрямовані на забезпечення якісного та ефективного надання соціальної підтримки населенню.

Розуміння структури планування важливо для розробки і впровадження ефективних програм та заходів, спрямованих на вирішення соціальних проблем. Розгляд трьох аспектів планування соціальних послуг – тимчасового, організаційно-структурного і змістового, дозволить зрозуміти ключові складові та принципи цього процесу (табл.1.3).

Аналіз аспектів планування соціальних послуг показує, що цей процес є складним та багатограним. Тимчасовий аспект визначає часові рамки та терміни виконання завдань.

Таблиця 1.3 – Ключові аспекти планування організації та надання соціальних послуг

Аспект	Опис	Приклад
Тимчасовий	Включає в себе розподіл часу для виконання конкретних завдань, встановлення термінів та календарних графіків діяльності.	Розподіл термінів для проведення тренінгів зі здорового способу життя у громаді.
Організаційно-структурний	Зосереджується на організаційних аспектах планування, таких як розподіл відповідальності, структура команди, взаємодія між підрозділами тощо.	Визначення ролей та обов'язків членів команди в програмі психологічної підтримки.
Змістовий	Визначає конкретний зміст плану, його мету, цілі, завдання, стратегії та конкретні заходи для досягнення поставлених цілей.	Розробка програми соціальної адаптації для мігрантів, що включає в себе конкретні кроки та інструменти.

Джерело: розроблено автором на основі [21, с.195]

Організаційно-структурний аспект зосереджує увагу на розподілі обов'язків та взаємодії між структурними підрозділами. Змістовий аспект визначає конкретний зміст, мету та стратегії плану. Враховуючи всі ці аспекти, організації зможуть розробляти більш ефективні та цілеспрямовані програми соціальних послуг, які відповідають потребам та вимогам сучасного суспільства.

Стратегічне та тактичне планування у сфері соціальних послуг відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного та цілеспрямованого надання підтримки та допомоги населенню. Стратегічне планування визначає довгострокові цілі та стратегії розвитку соціальної сфери, такі як розвиток нових програм підтримки, підвищення якості послуг або розширення географічного охоплення. З іншого боку, тактичне планування фокусується на конкретних діях та заходах, необхідних для реалізації стратегічних цілей у короткостроковій перспективі, враховуючи актуальні потреби та ресурси. Тісна взаємодія між стратегічним та тактичним плануванням в соціальній сфері дозволяє організаціям ефективно адаптуватися до змінних умов та викликів, забезпечуючи якісну та доступну соціальну підтримку населенню.

Розгляд сутності поняття «планування соціальних послуг» та його основних принципів приводить до необхідності розглянути різноманітні методи, які

застосовуються у цьому процесі. Перш за все, методи планування соціальних послуг орієнтовані на систематичний аналіз соціальних потреб та проблем, а також на розробку стратегій та програм дій для їхнього вирішення. Детальне вивчення методів планування дозволяє зрозуміти, як ефективно оцінити потреби цільових груп, як визначити пріоритети та поставити конкретні цілі, а також як розробити плани дій, що враховують ресурси, терміни та інші обмеження. Систематизуємо їх на рис.1.6.

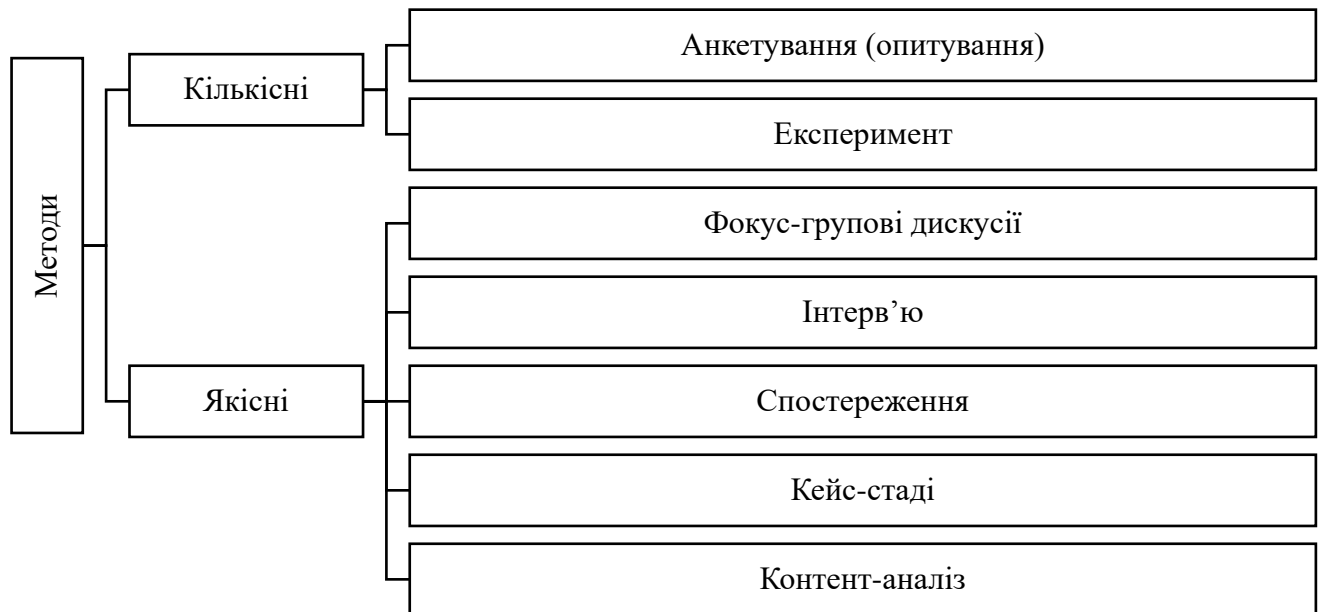

Рисунок 1.6 – Методи планування організації та надання соціальних послуг

Джерело: розроблено автором на основі [22-23]

Методи планування організації та надання соціальних послуг можна класифікувати за їхньою спрямованістю та характером збирання та аналізу даних. Кількісні методи, такі як анкетування та експерименти, базуються на зібранні числових даних для оцінки та вимірювання різних аспектів соціальних явищ [22, с.448]. З іншого боку, якісні методи, такі як фокус-групові дискусії, інтерв'ю, спостереження, кейс-стаді та контент-аналіз, спрямовані на отримання глибшого розуміння соціальних явищ, включаючи вивчення думок, почуттів, уявлень та досвіду учасників [23, с.113]. Ці різноманітні методи надають можливість організаціям використовувати комплексний підхід до планування, що дозволяє

збирати інформацію з різних джерел та перспектив для ефективного прийняття рішень та розробки стратегій надання соціальних послуг.

Розглянувши різноманітні методи планування соціальних послуг, можна визначити ряд етапів, які включають у себе ці методи та спрямовані на досягнення мети планування. Ці етапи розкривають логічну послідовність дій у процесі розробки та реалізації програм соціальних послуг (рис.1.7).

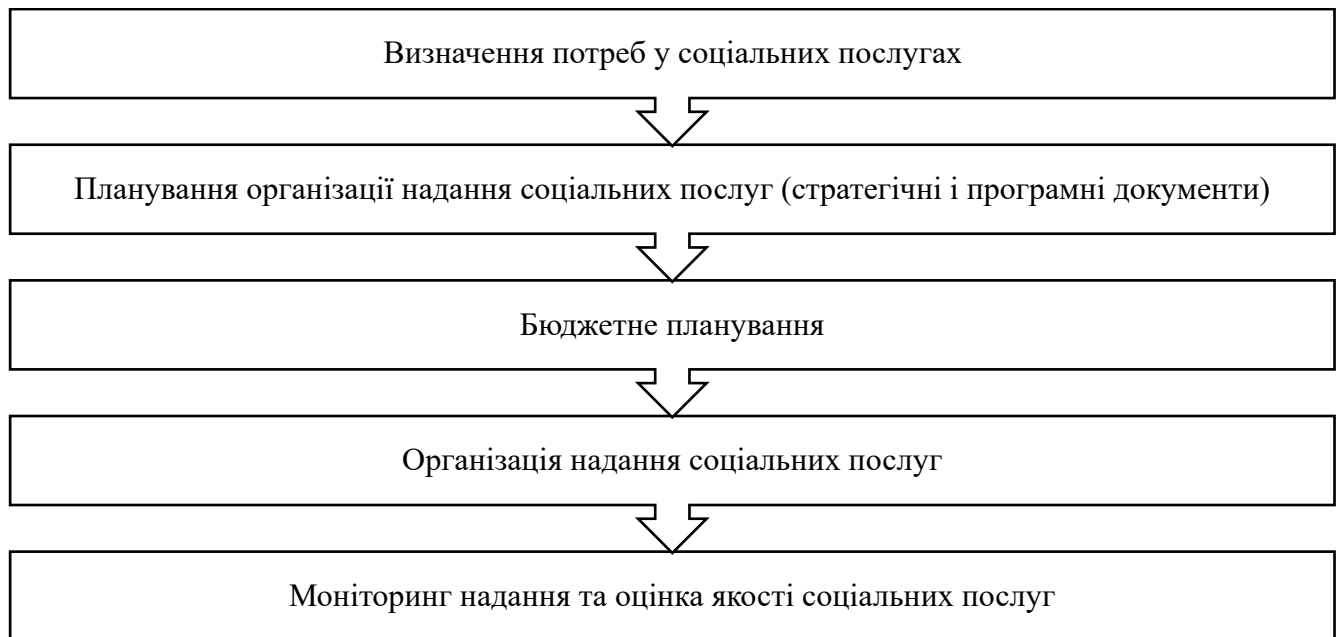

Рисунок 1.7 – Етапи планування організації та надання соціальних послуг

Джерело: розроблено автором на основі [24, с.80]

Планування організації та надання соціальних послуг є складним та багатоетапним процесом, який спрямований на ефективне задоволення потреб населення у різних аспектах соціального благополуччя. Перший етап цього процесу – визначення потреб у соціальних послугах – передбачає аналіз сукупності потреб та пріоритетів споживачів соціальних послуг. Наступним кроком є розробка стратегічних і програмних документів, в яких формулюються цілі, завдання та напрямки діяльності організації в галузі соціального обслуговування. Бюджетне планування – третій етап, на якому визначається фінансове забезпечення програм соціального обслуговування, розраховуються видатки та надходження коштів. Після цього настає етап організації надання соціальних послуг, де здійснюється практична реалізація запланованих заходів та програм. Не менш важливим є

фінальний етап – моніторинг надання та оцінка якості соціальних послуг, що передбачає систематичний контроль за виконанням програм, а також оцінку їх ефективності та відповідності потребам споживачів. Загальний успіх організації в галузі соціального обслуговування залежить від якісної реалізації кожного з цих етапів планування.

На етапі моніторингу варто оцінити ефективність реалізації соціальних послуг. Оцінка ефективності важлива для визначення ступеня досягнення поставлених цілей, а також для виявлення сильних та слабких сторін процесу планування та реалізації. Основні показники оцінки ефективності реалізації соціальних послуг наведені на рис.1.8.

Рисунок 1.8 – Основні показники оцінки ефективності реалізації соціальних послуг
Джерело: розроблено автором на основі [25, с.41]

Аналіз основних показників оцінки ефективності реалізації соціальних послуг демонструє важливі аспекти процесу надання соціальної підтримки та його

результативності. Показники, які стосуються кількості та охоплення отримувачів соціальних послуг, вказують на масштабність та рівень доступності послуг для населення. В той же час, розрахункова вартість послуг на одну особу чи сім'ю відображає економічний аспект реалізації програм та може вказувати на ефективне використання ресурсів. Показники якості, такі як відсоток виконання індивідуальних планів та задоволення отримувачів послуг, вказують на результативність та задоволення клієнтів від наданих послуг. Загалом, ці показники допомагають зрозуміти ефективність та якість роботи організацій, які займаються наданням соціальних послуг, та їхній вплив на соціальний добробут спільноти.

Таким чином, планування соціальних послуг є складним і має багато аспектів. Цей процес включає аналіз потреб громади, розробку стратегій та планів дій, а також врахування конкретних цілей для ефективного забезпечення соціальної підтримки. Розгляд трьох аспектів планування – тимчасового, організаційно-структурного і змістового, допомагає зрозуміти ключові складові та принципи цього процесу. Моніторинг ефективності реалізації соціальних послуг дозволяє оцінити досягнення поставлених цілей та виявити сильні та слабкі сторони планування та впровадження.

1.3 Нормативно-правова база надання соціальних послуг

Сучасне суспільство визнає важливість надання соціальних послуг для забезпечення гідного життя всіх його членів. Нормативно-правова база, яка регулює цей процес, відіграє критичну роль у забезпеченні доступу до соціальних послуг, їх якості та рівноправності в їх отриманні. Вона визначає права та обов'язки всіх учасників цього процесу, встановлює стандарти й умови надання послуг, а також механізми контролю за їх наданням. Дослідження нормативно-правової бази забезпечення надання соціальних послуг є важливим кроком у розумінні та підтримці соціальної справедливості та добробуту в суспільстві.

На думку Пустовіт Б. О. та Шандар А. М. за рахунок чіткої стратегії розвитку, маючи конкретну соціальну політику, можливо побудувати сучасну

державу, головним пріоритетом котрої є людина та відстоювання її інтересів і забезпечення потреб [26, с.62]. На нашу думку, нормативно-правова база є ключовим інструментом для забезпечення цих цілей. Чіткі норми та законодавство щодо надання соціальних послуг визначають права та обов'язки як громадян, так і держави. Це включає в себе механізми забезпечення доступності, якості та рівності в наданні послуг, а також механізми захисту вразливих груп населення. Загалом, розвиток сучасної держави з фокусом на громадянина і його потреби потребує не лише визначення чіткої стратегії, але й належної нормативно-правової бази, яка гарантує захист прав і соціальну справедливість для всіх членів суспільства.

Основним документом, що визначає верховенство права та регулює процеси забезпечення прав і свобод в Україні, є Конституція [27]. Хоча цей документ не надає прямих вказівок щодо організації надання соціальних послуг, він чітко закріплює право кожного громадянина на соціальне забезпечення і захист.

Надання соціальних послуг українським законодавством регулюється Законом України «Про соціальні послуги» від 17 січ. 2019 р. № 2671-VIII [1]. Цей закон встановлює, що процес надання соціальних послуг передбачає використання кейс-менеджменту, який включає кілька етапів, таких як розгляд звернень, оцінка потреб, визначення доходів заявників та ухвалення рішення щодо надання послуг. Цей процес зазвичай займає до 10 робочих днів. Рішення про надання соціальних послуг приймаються відповідними структурними підрозділами з соціального захисту населення місцевих органів влади, які також можуть визначати та компенсувати догляд за утриманцями.

Нова редакція Закону набула чинності 28 квітня 2019 року і почала діяти з 1 січня 2020 року. З того часу і до цього моменту цей закон регулює відносини у сфері організації надання соціальних послуг, встановлюючи загальні принципи функціонування системи соціального обслуговування в Україні. Головною стратегічною метою прийняття Закону України «Про соціальні послуги» від 17 січ. 2019 р. № 2671-VIII [1] у новій редакції є вдосконалення законодавчого забезпечення процесів організації та фактичного надання соціальних послуг. У цьому законі особлива увага приділена таким аспектам, як організація роботи

соціальних служб у справі адміністрування соціальних послуг, підвищення статусу фахівців у цій галузі, захист прав осіб, які отримують соціальні послуги на всіх етапах організаційної діяльності, а також розширення повноважень місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у справах організації надання соціальних послуг для мешканців, які скористалися такими послугами.

Надання соціальних послуг відповідає державним стандартам, і рішення про їх надання приймаються відповідно до встановленого Порядку організації надання соціальних послуг від 1 черв. 2020 р. № 587 [28], затвердженого Кабінетом Міністрів України. Важливо відзначити, що Порядок організації надання соціальних послуг від 1 черв. 2020 р. № 587 [28], є рекомендаційним для органів місцевого самоврядування і не є обов'язковим до виконання (згідно з пунктом 2 цієї постанови). Це означає, що в межах українського законодавства та Конституції України, органи місцевого самоврядування мають право самостійно визначати деталі організації та надання соціальних послуг, враховуючи місцеві обставини та потреби спільноти.

Законодавство України також включає ряд законів, які регулюють особливості організації надання соціальних послуг різним категоріям громадян. Ці закони встановлюють правові рамки для забезпечення соціальної підтримки та захисту осіб у вразливих категоріях:

1. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21 черв. 2001 р. № 2558-III [29] встановлює правові засади проведення соціальної роботи з різними категоріями населення, зокрема з сім'ями, дітьми та молоддю. Цей закон спрямований на захист прав та інтересів дітей, забезпечення їхнього соціального захисту та підтримки в умовах різних життєвих обставин.

2. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 5 жовт. 2000 р. № 2017-III [30] встановлює стандарти та гарантії для надання соціальних послуг та забезпечення соціального захисту населення. Цей закон визначає мінімальні стандарти якості та доступності соціальних послуг для всіх громадян.

3. Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» від 16 груд. 1993 № 3721-XII [31] спрямований на забезпечення соціального захисту ветеранів праці та осіб похилого віку. Він встановлює правові механізми для гарантування їхніх прав та соціальних пільг.

4. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 бер. 1991 р. № 875-XII [32] визначає основні принципи та механізми забезпечення соціального захисту для осіб з інвалідністю. Він гарантує їм доступ до різних видів підтримки та реабілітації, а також захист їхніх прав та інтересів у суспільстві.

5. Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лют. 1991 р. № 796-XII [33] встановлює правовий статус та гарантує соціальний захист для осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Цей закон забезпечує їм доступ до медичної допомоги, соціальних пільг та інших видів підтримки.

6. Закон України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» від 2 черв. 2005 р. № 2623-IV [34] визначає механізми надання соціальної підтримки та захисту для бездомних громадян і безпритульних дітей. Цей закон спрямований на забезпечення їхнього соціального включення та підтримки в умовах вразливості.

7. Закон України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» від 17 бер. 2011 р. № 3160-VI [35] встановлює правові засади та механізми соціальної адаптації осіб, які повертаються до суспільства після відбування покарання. Цей закон спрямований на їхню реінтеграцію та підтримку в умовах повернення до нормального життя.

8. Закон України «Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення» від 23 груд. 2010 р. № 2861-VI [36] визначає правові механізми для запобігання поширенню ВІЛ/СНІДу та забезпечення соціального захисту осіб, які живуть з цим захворюванням. Цей закон

спрямований на забезпечення доступу до медичної та соціальної підтримки для цієї категорії населення.

9. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» від 6 жовт. 2005 р. № 2961-IV [37] визначає основні принципи та механізми реабілітації інвалідів для забезпечення їхнього повноцінного включення в суспільство та надання можливостей для розвитку їхнього потенціалу. Цей закон передбачає різноманітні заходи реабілітації, включаючи медичні, психологічні, професійні та соціальні послуги.

10. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III [38] встановлює правові механізми для захисту прав та інтересів дітей. Цей закон містить положення щодо запобігання насильству над дітьми, забезпечення їхнього соціального та психологічного благополуччя, а також визначає порядок надання соціальних послуг для дітей у складних життєвих ситуаціях.

11. Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 1 черв. 2000 р. № 1768-III [39] встановлює механізми надання фінансової допомоги малозабезпеченим сім'ям для забезпечення їхньої соціальної підтримки та покращення життєвих умов. Цей закон спрямований на зменшення відчуття соціальної нерівності та підтримку найбільш вразливих категорій населення.

Ці законодавчі акти спрямовані на створення ефективної системи підтримки та реабілітації осіб, які потребують допомоги, та забезпечення їхнього гідного статусу в суспільстві.

Систематизуємо наведені закони в табл.1.4, визначивши їх роль в наданні соціальних послуг.

Таблиця 1.3 – Нормативно-правова база надання соціальних послуг

Закон	Роль
Про соціальні послуги [1]	Встановлення процесу надання соціальних послуг, включаючи кейс-менеджмент та ухвалення рішень щодо надання послуг.
Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю [29]	Захист прав та інтересів дітей, забезпечення їхнього соціального захисту та підтримки в різних життєвих обставинах.
Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії [30]	Встановлення мінімальних стандартів якості та доступності соціальних послуг для всіх громадян.
Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку [31]	Забезпечення соціального захисту ветеранів праці та осіб похилого віку, включаючи надання соціальних пільг.

Продовження Таблиці 1.3

Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні [32]	Гарантування доступу до підтримки та реабілітації для осіб з інвалідністю, а також захист їхніх прав та інтересів.
Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [33]	Забезпечення правового статусу та соціального захисту для осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської аварії, включаючи медичну допомогу та соціальні пільги.
Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей [34]	Надання соціальної підтримки та захисту для бездомних громадян і безпритульних дітей для забезпечення їхнього соціального включення.
Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі [35]	Соціальна адаптація осіб, які повертаються до суспільства після відбування покарання, з метою їхньої реінтеграції та підтримки.
Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення [36]	Запобігання поширенню ВІЛ/СНІДу та забезпечення соціального захисту для осіб, які живуть з цим захворюванням, включаючи доступ до медичної та соціальної підтримки.
Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні [37]	Забезпечення реабілітації інвалідів для їхнього повноцінного включення в суспільство та розвитку потенціалу, включаючи медичні, психологічні, професійні та соціальні послуги.
Про охорону дитинства [38]	Захист прав та інтересів дітей, запобігання насильству над ними, забезпечення їхнього соціального та психологічного благополуччя, надання соціальних послуг у складних життєвих ситуаціях.
Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям [39]	Надання фінансової допомоги малозабезпеченим сім'ям для забезпечення їхньої соціальної підтримки та покращення життєвих умов.

Джерело: розроблено автором на основі [1, 27-39]

Згідно з Законом України «Про соціальні послуги» від 17 січ. 2019 р. № 2671-VIII [1], одним із чинників, які можуть призвести до складних життєвих обставин, є збитки, заподіяні бойовими діями, збройним конфліктом або тимчасовою окупацією. У зв'язку з введенням воєнного стану в Україні відповідно до Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 груд. 2022 р. № 64/2022 [40] у відповідь на розпочату державою-агресором повномасштабну війну, місцеві органи влади стикаються з рядом проблем, зокрема з наданням громадянам якісних соціальних послуг. Відтак, Міністерство соціальної політики України розробило методичні рекомендації щодо організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану. Під час воєнного стану процедура отримання соціальних послуг стаціонарного догляду, паліативного догляду, догляду вдома та підтриманого проживання спрощується, і тепер може здійснюватися лише за заявою особи. Будь-яка особа чи родина може зіткнутися зі складними життєвими обставинами, що визнаються в українському законодавстві як важкі життєві ситуації. Соціальні послуги виступають превентивним заходом

для подолання цих складнощів та мінімізації їх наслідків, і доступні кожній особі за місцем її проживання чи перебування.

Варто відзначити, що Постановою Кабінету Міністрів України від 07 трав. 2022 р. № 560 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях» [41] розглянуто питання надання соціальних послуг особам, що опинилися у складних життєвих обставинах під час таких надзвичайних ситуацій. Згідно з цією постановою, громадяни, які перебувають у складних життєвих умовах під час дії воєнного стану, мають можливість отримати лише основні соціальні послуги, такі як житло або стаціонарне лікування, за умови подання заяви та отримання відповідних рішень від уповноваженого органу чи служби.

Таким чином, в Україні організація соціальних послуг в основному регулюється Законом України «Про соціальні послуги» та відповідною постановою Кабінету Міністрів. Однак, у зв'язку із введенням воєнного стану з 24 лютого 2022 року, відбулися зміни у організації надання соціальних послуг в умовах війни, які регламентує відповідна постанова уряду. Виявлення осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах та потребують допомоги, завжди є пріоритетом соціальних служб, особливо в період війни. З початком війни важливо забезпечити ефективну організацію та надання соціальних послуг, зокрема через спрощення процедур і врахування особливостей ситуації. Це дозволить забезпечити необхідну підтримку та допомогу тим, хто опинився в складних обставинах під час воєнного конфлікту.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

2.1 Основні показники організації та фінансування надання соціальних послуг населенню України у 2018-2022 роках

Україна стикається з важливими викликами у сфері надання соціальних послуг населенню, що вимагали ретельного аналізу основних показників організації та фінансування цих послуг. Динаміка та ефективність цього процесу мають велике значення для забезпечення соціального захисту та підтримки різних верств населення.

Динаміка видатків на соціальний захист в Україні наведена в табл.2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка видатків на соціальний захист в Україні за 2018-2022 рр.

Рік	Видатки на соціальний захист, млн. грн.	Зміна	
		абсолютна, млн. грн.	відносна, %
2018	622705	-	-
2019	690231	67526	10,84
2020	756101	65870	9,54
2021	789530	33429	4,42
2022	874994	85464	10,82

Джерело: розроблено автором на основі [41]

Протягом досліджуваного періоду сума видатків зростала з 622705 млн. грн. у 2018 році до 874994 млн. грн. у 2022 році. Розглянемо причини змін видатків у кожному з років: У 2019 році спостерігалось збільшення видатків на 10,84%, що становить 67526 млн. грн. та пов'язано зі збільшенням мінімальної зарплати та пенсійних виплат, а також розширенням соціальних програм та підтримки уразливих груп населення. У 2020 році спостерігається подальше зростання видатків на 9,54% або на 65870 млн. грн., що зумовлене збільшенням соціальних виплат в зв'язку зі зростанням потреб населення в умовах економічних труднощів, спричинених пандемією COVID-19. У 2021 році спостерігається помірне зростання

видатків на 4,42%, що складає 33429 млн. грн., що пов'язане з подальшим розвитком соціальних програм та підвищенням пенсійних виплат. У 2022 році зростання видатків на соціальний захист становить 10,82%, що дорівнює 85464 млн. грн. Слід зазначити, що у 2022 році почалася війна, що є основною причиною збільшення видатків на соціальний захист у зв'язку зі зростанням потреб населення в умовах військових дій. Отже, зростання видатків на соціальний захист у період з 2018 по 2022 рік зумовлене як економічними, так і соціально-політичними факторами, що відображає динаміку і зміни в умовах життя та потреб населення.

Динаміка видатків за схемами соціального захисту в Україні наведена в табл.2.2.

Таблиця 2.2 – Динаміка видатків за схемами соціального захисту в Україні за 2018-2022 рр.

Стаття видатків	2018	2019	2020	2021	2022	Зміна 2022/2018 рр.	
						абсолютна, млн. грн.	відносна, %
Усього видатків	622705	690231	756101	789530	874994	252289	40,52
в тому числі							
Допомога соціального захисту	615757	682979	748345	781474	864949	249192	40,47
Адміністративні затрати	4633	4549	4785	4809	6858	2225	48,03
Інші видатки	2315	2703	2971	3247	3187	872	37,67

Джерело: розроблено автором на основі [41]

Загальні видатки на соціальний захист зросли на 40,52%, що свідчить про високу активність у секторі соціального захисту відповідно до зростання соціальних потреб населення. Зокрема, видатки на допомогу соціального захисту збільшилися з 615757 млн. грн. у 2018 році до 864949 млн. грн. у 2022 році, що свідчить про зростання обсягів соціальної допомоги, що надається населенню. Адміністративні затрати також зросли з 4633 млн. грн. у 2018 році до 6858 млн. грн. у 2022 році, що пов'язане з розвитком адміністративних структур, які забезпечують реалізацію соціальних програм та контроль за їх виконанням. Щодо інших видатків, то вони також зросли з 2315 млн. грн. у 2018 році до 3187 млн. грн. у 2022 році, що вказує на розширення інших соціальних програм та на введення нових

напрямків соціального захисту. Варто врахувати, що у 2022 році почалася війна, що може бути однією з основних причин збільшення видатків на соціальний захист у зв'язку зі зростанням потреб населення та військових дій. Це також відображається на розподілі коштів і на підвищенні видатків на допомогу ветеранам та постраждалим внаслідок конфлікту.

Структура видатків за схемами соціального захисту в Україні наведена в рис.2.1.

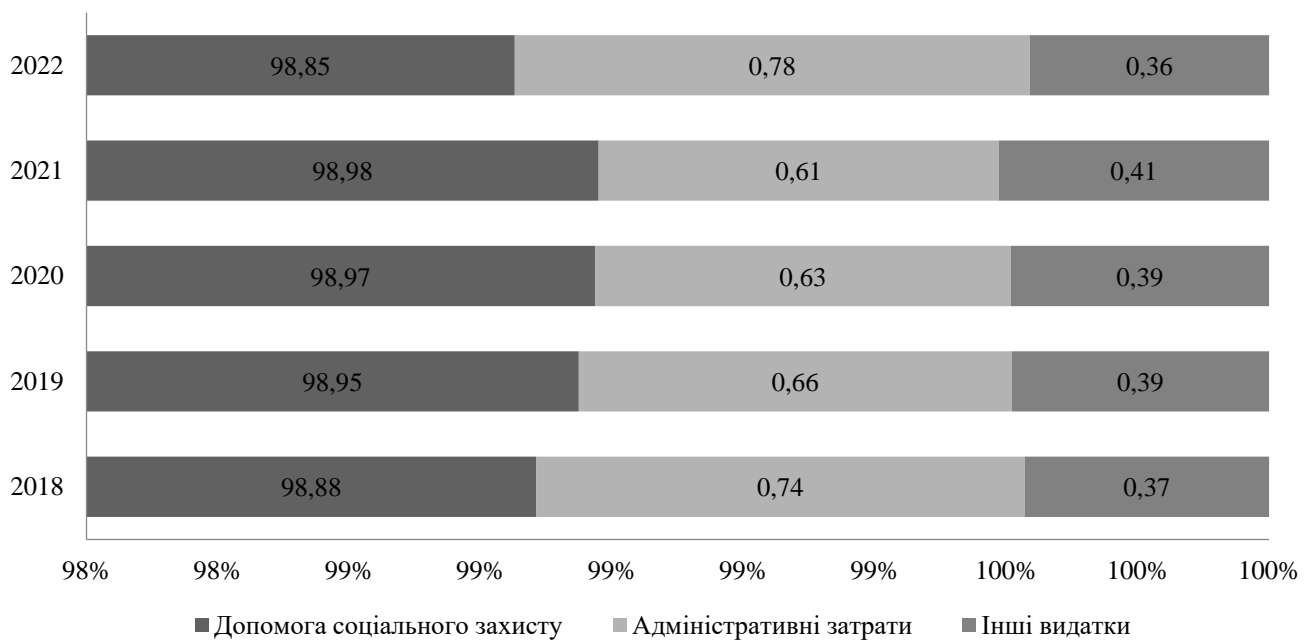

Рисунок 2.1 – Структура видатків за схемами соціального захисту в Україні за 2018-2022 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [41]

Допомога соціального захисту займає домінуючу позицію у структурі видатків протягом всього періоду. Відсоток цієї категорії видатків майже стабільно зростав з 98,88% у 2018 році до 98,85% у 2022 році, що свідчить про високий пріоритет соціального захисту в державній політиці та постійну увагу до потреб населення, незважаючи на зовнішні виклики та кризові ситуації. Адміністративні затрати та інші видатки займають невеликі частки у структурі видатків, проте у 2022 році спостерігається певне збільшення частки адміністративних витрат до 0,78%, що зумовлено необхідністю додаткових ресурсів на забезпечення

організаційної діяльності в умовах війни, включаючи контроль за розподілом та наданням соціальної допомоги. Структура видатків за схемами соціального захисту в Україні вказує на постійний пріоритет соціальних програм та стабільність у спрямуванні фінансових ресурсів на соціальний захист населення, навіть у важких економічних та політичних умовах.

Розрахуємо обсяг видатків на 1 особу за схемами соціального захисту в Україні (рис.2.2).

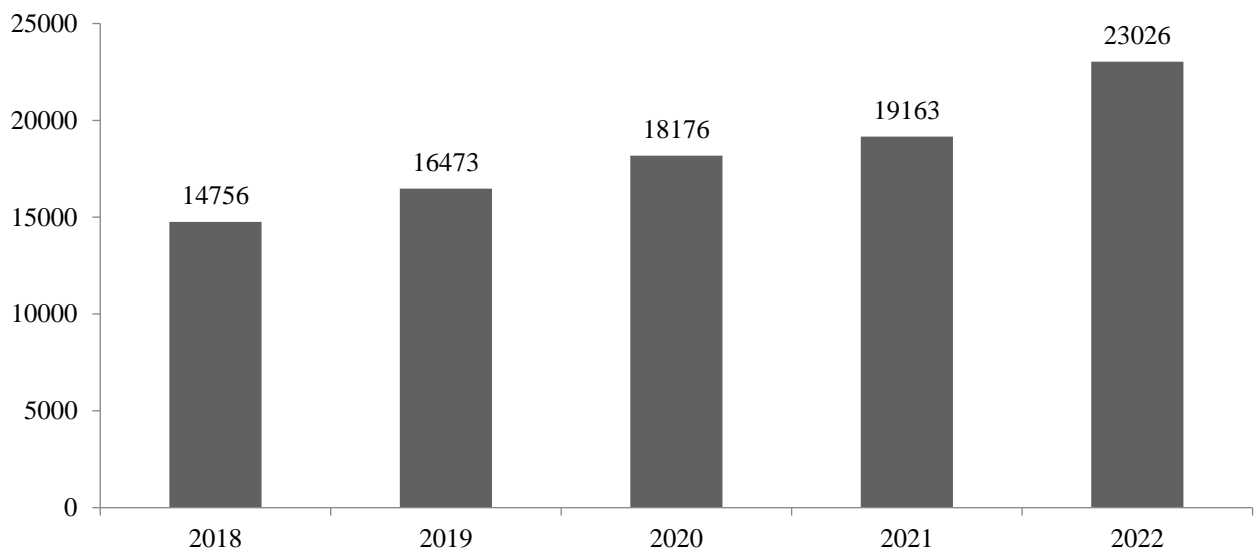

Рисунок 2.2 – Динаміка обсягу видатків соціального захисту на 1 особу в Україні за 2018-2022 рр., грн/особу

Джерело: розроблено автором на основі [41, 42]

За період з 2018 по 2022 рік в Україні спостерігався значний ріст обсягу видатків на 1 особу. У 2018 році обсяг видатків на 1 особу становив 14756 грн, що є стартовим показником. Протягом наступних років цей показник систематично зростав. У 2019 році обсяг видатків на 1 особу збільшився до 16473 грн, що зумовлене збільшенням рівня соціальних виплат, зокрема пенсій, допомоги по безробіттю та інших видів соціальної підтримки. У 2020 році обсяг видатків на 1 особу продовжив зростати, досягнувши 18176 грн, що є відображенням подальшого розвитку соціальних програм та збільшенням їх обсягу у зв'язку зі складними економічними умовами, спричиненими пандемією COVID-19. У 2021 році спостерігається подальше зростання обсягу видатків на 1 особу до 19163 грн,

що є результатом спроб держави забезпечити соціальний захист населення в умовах економічних труднощів після пандемії та нестабільності. У 2022 році обсяг видатків на 1 особу зріс, досягнувши 23026 грн, що зумовлено початком війни, коли держава була змушена забезпечити додаткову соціальну підтримку для військових, постраждалих та їх родин. Отже, динаміка обсягу видатків на 1 особу за схемами соціального захисту в Україні вказує на постійний розвиток соціальної сфери та збільшення обсягу соціальної підтримки, особливо у важких умовах, таких як економічні кризи чи війна.

Структура видатків за напрямками соціального захисту в Україні наведена в рис.2.3.

Рисунок 2.3 – Структура видатків за напрямками соціального захисту в Україні в 2022 р., %

Джерело: розроблено автором на основі [41]

У 2022 році в Україні спостерігалася значна структурна розмаїтість видатків за напрямками соціального захисту. Найбільший відсоток видатків, а саме 46,21%, спрямовувався на соціальний захист пенсіонерів, що свідчить про високий пріоритет держави щодо забезпечення соціального захисту для цієї категорії

населення, що є однією з найбільш вразливих. Охорона здоров'я також виявилася важливим напрямом, на який було спрямовано 22,69% видатків, що вказує на значний обсяг фінансування медичної сфери для забезпечення населення доступом до якісної медичної допомоги. Соціальний захист військово-службовців отримав 15,56% видатків, що свідчить про важливість забезпечення соціального захисту для військовослужбовців та їх сімей в умовах військового стану. Компенсація житлових витрат, соціальний захист безробітних, а також підтримка осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, отримали відповідно 4,6%, 2,61% і 2,31% видатків, що вказує на турботу держави про різні категорії населення та особливі соціальні потреби. Структура видатків за напрямками соціального захисту в Україні в 2022 році відображає широкий спектр соціальних потреб населення та підтверджує зусилля держави у забезпеченні соціальної справедливості та захисту прав громадян.

Структура видатків за функціями соціального захисту в Україні наведена в рис.2.4.

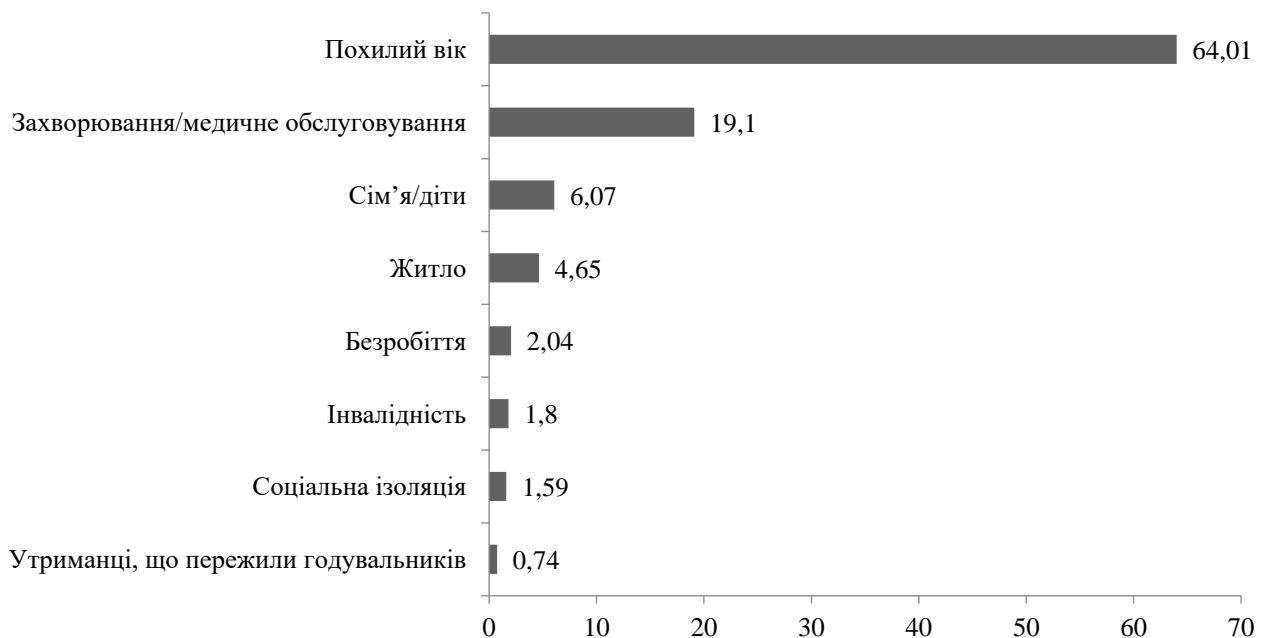

Рисунок 2.4 – Структура видатків за функціями соціального захисту в Україні в 2022 р., %

Джерело: розроблено автором на основі [41]

Структура видатків за функціями соціального захисту в Україні в 2022 році відображає пріоритетні напрямки соціальної політики держави та основні сфери, на які спрямовані соціальні витрати. Функція «Похилий вік» отримала найбільший відсоток видатків – 64,01%, що свідчить про велику увагу держави до соціального захисту людей похилого віку, які потребують особливої уваги та підтримки. Функція «Захворювання/медичне обслуговування» отримало 19,1% видатків, що відображає важливість забезпечення доступу до медичної допомоги та лікування для всіх громадян. Функції «Сім'я/діти» та «Житло» отримали відповідно 6,07% та 4,65% видатків, що вказує на турботу держави про підтримку сімей та дітей, а також про забезпечення належних умов проживання для населення. Структура видатків за функціями соціального захисту в Україні в 2022 році свідчить про комплексний підхід держави до забезпечення соціального благополуччя та підтримки для різних категорій населення.

Таким чином, загальний аналіз відображає важливі тенденції та динаміку в сфері соціального захисту в Україні протягом років 2018-2022. Протягом цього періоду спостерігався стабільний ріст загальних видатків на соціальний захист, що свідчить про зростання уваги держави до цього напрямку. Збільшення видатків було спрямоване на різні сфери соціального захисту, зокрема на пенсійну систему, охорону здоров'я, підтримку вразливих груп населення та інші напрями. Структура видатків також відображала пріоритетність різних категорій соціальних потреб, з високими відсотками видатків, спрямованих на підтримку пенсіонерів, охорону здоров'я та військовослужбовців. Враховуючи початок війни у 2022 році, зміни у динаміці та структурі видатків пов'язані з необхідністю забезпечення додаткової соціальної підтримки для військових, постраждалих та їх родин, а також інших вразливих категорій населення. Проведене дослідження демонструє постійне зростання уваги держави до соціального благополуччя населення, проте також вказує на необхідність адаптації соціальних програм до змінних умов та потреб суспільства, включаючи непередбачені обставини, такі як економічні кризи чи конфлікти.

2.2 Аналіз фінансування соціальних послуг

Фінансування соціальних послуг є важливим аспектом державної політики, спрямованої на підтримку та забезпечення гідного життя всіх категорій населення, особливо уразливих груп. У контексті постійних змін у економічному та соціальному середовищі, розгляд стану фінансування соціальних послуг в Україні стає ключовим для оцінки ефективності системи соціального захисту та визначення шляхів його подальшого вдосконалення.

Динаміка надходжень за схемами соціального захисту в Україні наведена в табл.2.3.

Таблиця 2.3 – Динаміка надходжень за схемами соціального захисту в Україні за 2018-2022 рр.

Джерело	2018	2019	2020	2021	2022	Зміна 2022/2018 рр.	
						абсолютна, млн. грн.	відносна, %
Усього надходжень	571598	641467	689860	750550	813975	242377	42,40
в тому числі							
Соціальні внески	261974	319377	342874	382789	358041	96067	36,67
Внески уряду	309363	321786	346719	367346	455186	145823	47,14
Інші надходження	261	304	267	415	748	487	186,59

Джерело: розроблено автором на основі [41]

Аналізуючи динаміку надходжень за схемами соціального захисту в Україні протягом періоду з 2018 по 2022 рік, можна відзначити значну зміну у фінансовому забезпеченні цієї сфери, зокрема у контексті негативного впливу війни, що почалася у 2022 році. За п'ятирічний період усього надходжень збільшилися на 242377 млн. грн., або на 42,40%, що свідчить про загальний позитивний тенденційний розвиток фінансування соціального захисту в країні протягом розглянутого періоду. Щодо складових надходжень, можна відзначити наступне. Соціальні внески за розглянутий період зросли на 96067 млн. грн., або на 36,67%, що свідчить про певне покращення фінансового забезпечення соціальних послуг за рахунок збільшення внесків з боку населення. Внески уряду показали ще значнішу зростаючу динаміку, збільшившись на 145823 млн. грн., або на 47,14%, що свідчить

про активність уряду у фінансуванні соціального захисту та забезпеченні підтримки населенню у складних соціально-економічних умовах. Щодо інших надходжень, їх зростання було найбільшим – на 487 млн. грн., або на 186,59%. Проте, ця складова є менш значущою у загальному обсязі надходжень, тому вплив цього зростання на загальний фінансовий стан соціального захисту обмежений. Ураховуючи початок військового конфлікту у 2022 році, очікується подальше ускладнення фінансової ситуації в країні, зокрема у контексті забезпечення соціальних потреб населення. Це вимагатиме додаткових заходів уряду для збільшення обсягів фінансування соціального захисту та забезпечення стабільності соціально-економічного розвитку країни.

Структура надходжень за схемами соціального захисту в Україні наведена в рис.2.5.

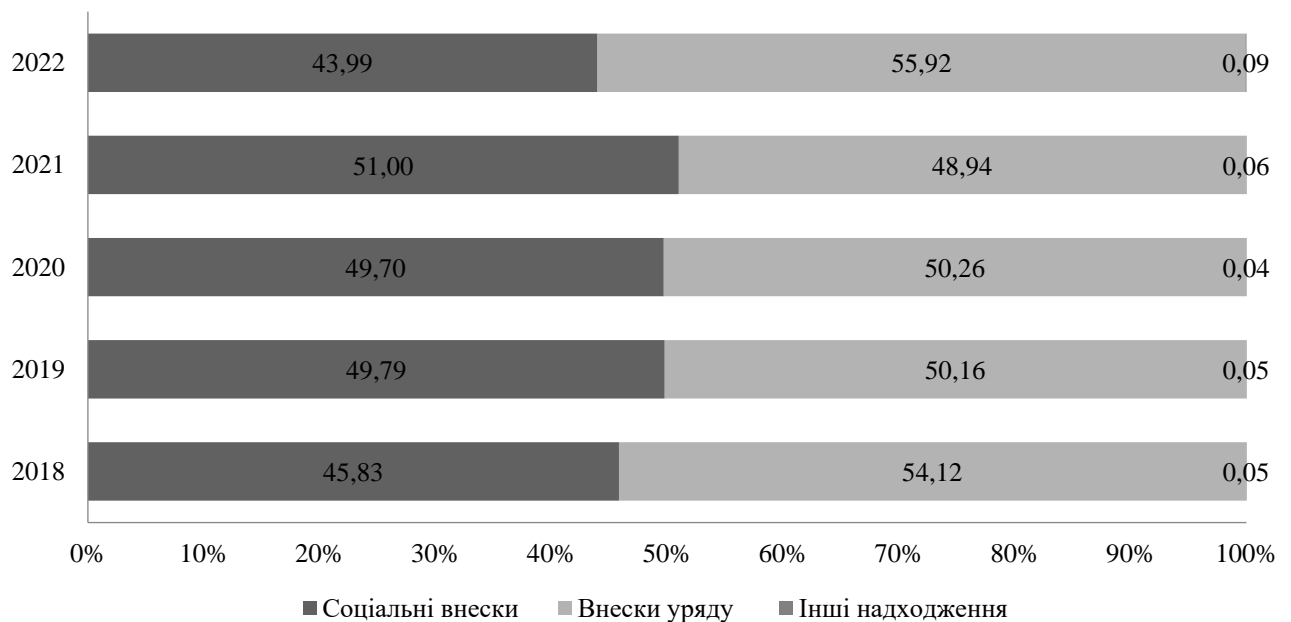

Рисунок 2.5 – Структура надходжень за схемами соціального захисту в Україні за 2018-2022 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [41]

Можна спостерігати зростання відсоткової частки соціальних внесків у загальній структурі надходжень з 45,83% у 2018 році до 51,00% у 2021 році, що свідчить про збільшення внесків з боку населення для забезпечення соціального захисту. Проте, у 2022 році, внаслідок початку військового конфлікту, відсоткова

частка соціальних внесків впала до 43,99%, що є наслідком економічних та соціальних труднощів, пов'язаних зі зростанням нестабільності та потребою в мобілізації ресурсів для вирішення військових завдань. У той же час, внески уряду зазнали певних коливань, знижуючись у 2019 та 2021 роках і зростаючи у 2022 році до 55,92%, що свідчить про зміну ролі держави у фінансуванні соціального захисту в умовах військового конфлікту, коли уряд вкладає більше ресурсів для забезпечення соціальної стабільності та підтримки населення. Щодо інших надходжень, їх відсоткова частка залишалася мінімальною протягом усього періоду, але зросла незначно у 2022 році. Ураховуючи військовий конфлікт, очікується подальше переосмислення і перерозподіл фінансових ресурсів для забезпечення соціальних потреб населення та забезпечення стабільності країни.

Динаміка надходжень соціальних внесків за схемами соціального захисту в Україні наведена в табл.2.4.

Таблиця 2.4 – Динаміка надходжень соціальних внесків за схемами соціального захисту в Україні за 2018-2022 рр.

Джерело	2018	2019	2020	2021	2022	Зміна 2022/2018 рр.	
						абсолютна, млн. грн.	відносна, %
Соціальні внески	261974	319377	342874	382789	358041	96067	36,67
в тому числі							
Соціальні внески роботодавцями	180574	215364	227390	257455	240672	60098	33,28
Приписані соціальні внески	46068	62059	70154	71626	68784	22716	49,31
Соціальні внески соціально захищеними громадянами	35332	41954	45330	53708	48585	13253	37,51

Джерело: розроблено автором на основі [41]

Загалом, надходження соціальних внесків зросли на 36,67% протягом цього п'ятирічного періоду, досягнувши 358041 млн. грн. у 2022 році. За видами соціальних внесків можна відзначити, що найбільш значний внесок у цей зріст мав сектор соціальних внесків роботодавців, який зріс на 33,28% протягом аналізованого періоду. Більш значний зріст відбувся у секторі приписаних соціальних внесків, де відбулося збільшення на 49,31%, що свідчить про більшу

активність у регулюванні соціальних внесків у цьому секторі. Варто враховувати, що в 2022 році в Україні розпочалася війна, що, безумовно, мала вплив на динаміку соціальних внесків. Незважаючи на це, загальна тенденція зростання показників залишилася, що свідчить про важливість та необхідність забезпечення стабільного фінансування соціального захисту в умовах внутрішньої кризи та зовнішнього конфлікту.

Структура надходжень соціальних внесків за схемами соціального захисту в Україні наведена на рис.2.6.

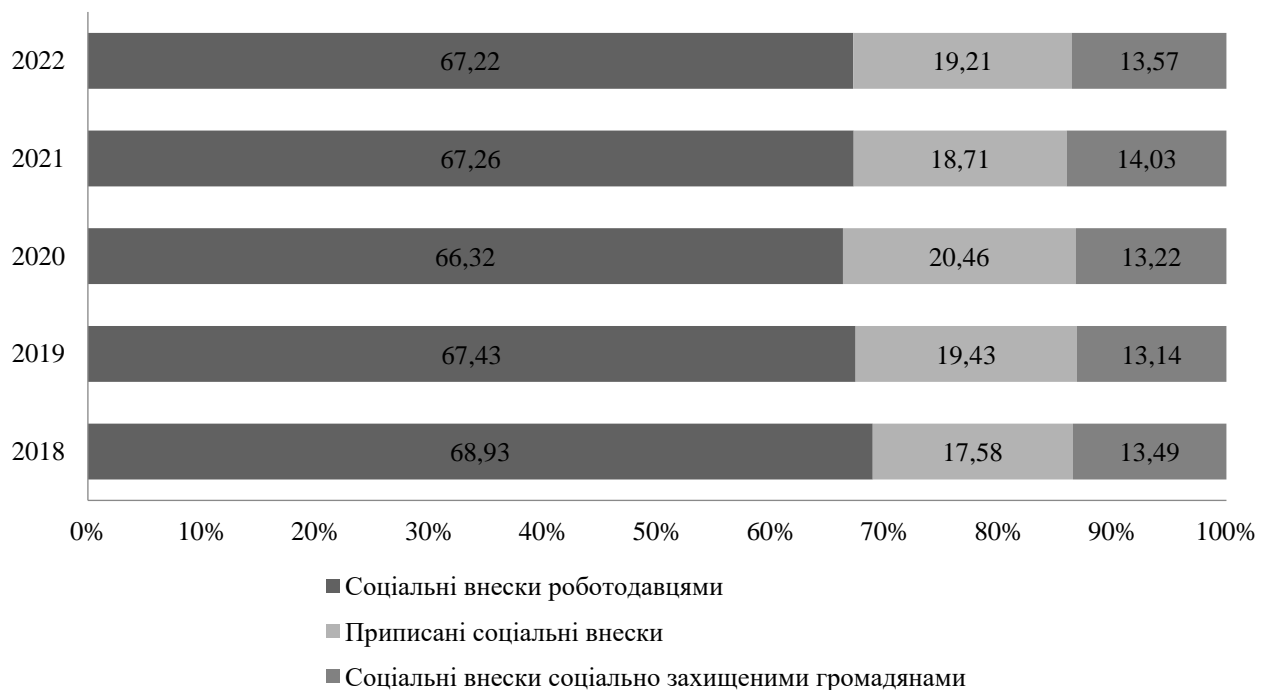

Рисунок 2.6 – Структура надходжень соціальних внесків за схемами соціального захисту в Україні за 2018-2022 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [41]

Структура надходжень соціальних внесків залишалася стабільною з деякими незначними коливаннями. Основну частину надходжень складають внески роботодавців, що становили від 66,32% до 67,26% від загального обсягу внесків протягом розглянутого періоду, що свідчить про сталу роль бізнесу у фінансуванні соціального захисту населення. Приписані соціальні внески, які сплачуються фізичними особами, також залишалися стабільними, з відсотковою часткою від 17,58% до 20,46%, що вказує на рівномірний внесок громадян у

систему соціального захисту, не зважаючи на зміни у фінансовій та економічній ситуації. Соціальні внески, які сплачуються самими соціально захищеними громадянами, також майже не змінювалися протягом років і становили від 13,14% до 14,03%, що вказує на стабільність внесків цієї категорії громадян незважаючи на зовнішні економічні чинники.

Внески уряду на соціальний захист населення в Україні наведені в табл.2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка внесків уряду на соціальний захист населення в Україні за 2018-2022 рр.

Рік	Видатки зведеного бюджету на соціальний захист, млн. грн.	Зміна	
		абсолютна, млн. грн.	відносна, %
2018	309363	-	-
2019	321786	12423	4,02
2020	346719	24933	7,75
2021	367346	20627	5,95
2022	455186	87840	23,91

Джерело: розроблено автором на основі [43]

За період з 2018 по 2022 рік видатки зведеного бюджету на соціальний захист населення в Україні постійно зростали. У порівнянні з 2018 роком, у 2019 році видатки збільшилися на 4,02%, або на 12423 млн. грн., що спричинено збільшенням соціальних виплат та програм соціальної підтримки, щоб забезпечити громадянам достатній рівень життя та відповідати їхнім потребам. У 2020 році спостерігався ще більший приріст у розмірі 7,75%, або на 24933 млн. грн., що пов'язано зі зростанням потреб населення в соціальній підтримці через економічні труднощі та нестабільність, спричинені пандемією COVID-19 та її наслідками. У 2021 році збільшення видатків стало меншим – на 5,95%, або на 20627 млн. грн., що пов'язано з поступовим відновленням економіки після пандемії та зменшенням потреб у додатковій соціальній підтримці. Найбільший приріст був зафіксований у 2022 році – на 23,91%, або на 87840 млн. грн., що пов'язано зі змінами в економічній ситуації в країні, а також зі збільшенням потреб населення в соціальній підтримці через наслідки військових дій, що почалися у 2022 році. Загалом, за останні п'ять років уряд України постійно збільшував видатки на соціальний захист населення, відповідаючи зростаючим потребам та економічним викликам.

Частка внесків уряду на соціальний захист в загальних видатках Зведеного бюджету України розрахована та відображена на рис.2.7.

Рисунок 2.7 – Частка внесків уряду на соціальний захист в загальних видатках Зведеного бюджету України за 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [43]

У 2018 році видатки на соціальний захист становили найбільшу частку бюджетних витрат (24,75%), проте ця частка почала знижуватися внаслідок різноманітних факторів. У 2019 році відбулося зменшення частки видатків на соціальний захист через перегляд пріоритетів урядової політики. У 2020 році зменшення бюджетних видатків на соціальний захист пов'язане з економічними труднощами, спричиненими пандемією COVID-19. У 2021 році частка бюджетних видатків на соціальний захист зросла, але це збільшення було меншим у порівнянні з попередніми роками. Щодо 2022 року, значне збільшення видатків на соціальний захист може бути пов'язане з наслідками військових дій та загальним зростанням потреб населення у соціальній підтримці.

Структура внесків уряду на соціальних захист в розрізі рівнів бюджету в Україні наведена на рис.2.8.

Рисунок 2.8 – Структура внесків уряду на соціальних захист в розрізі рівнів бюджету в Україні за 2018-2022 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [43, 44]

У 2018 році більшість (52,97%) видатків на соціальний захист покривалася коштами державного бюджету. Проте, у 2019 році ця частка стрімко зросла до 67,94%. У подальших роках з 2020 по 2022, практично всі видатки на соціальний захист були здійснені за рахунок коштів державного бюджету. Це вказує на те, що місцеві бюджети демонструють обмежені можливості для забезпечення соціального захисту населення і стають більш залежними від державної підтримки.

Структура внесків уряду на соціальних захист в розрізі напрямків наведена на рис.2.9.

У 2022 році структура бюджетних видатків на соціальний захист в Україні відображає пріоритетність різних напрямків соціального захисту. Найбільший обсяг видатків (61,3%) спрямовано на соціальний захист пенсіонерів, що свідчить про високу соціальну відповідальність держави перед цією категорією населення. Ще 20,67% видатків призначено на соціальний захист інших груп населення, включаючи малозабезпечених громадян та осіб з інвалідністю. Забезпечення житлом, що становить 11,42% видатків, також визначається як важливий аспект соціального захисту, оскільки житло є базовою потребою кожного громадянина.

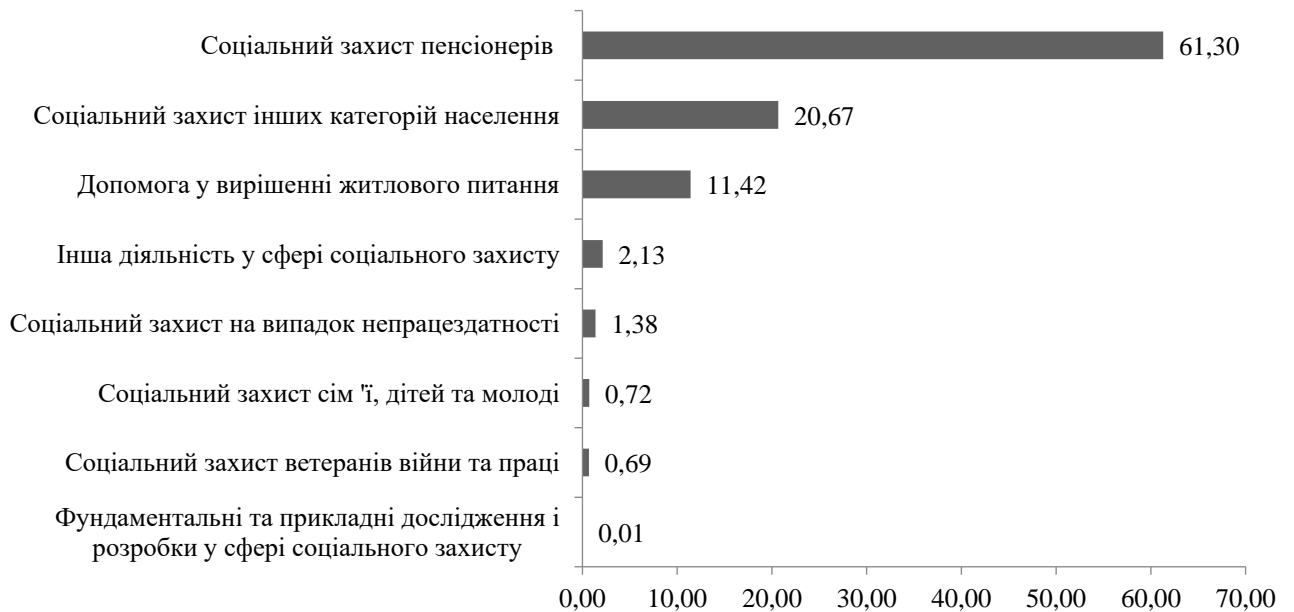

Рисунок 2.9 – Структура внесків уряду на соціальних захист в розрізі напрямів в Україні у 2022 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [43]

Решта напрямків соціального захисту (такі як дослідження в цій галузі, допомога ветеранам війни та праці, підтримка сімей та дітей, соціальний захист на випадок непрацездатності та інші) займають менше 3% від загального обсягу видатків. Таким чином, структура видатків на соціальний захист в Україні в 2022 році відображає велику увагу держави до потреб пенсіонерів, малозабезпечених категорій населення та забезпечення їх базових потреб.

Доходи та видатки Пенсійного фонду України наведені на рис.2.4.

Протягом п'ятирічного періоду спостереження за фінансовою діяльністю Пенсійного фонду України відзначається значне зростання як доходів, так і видатків. Доходи фонду зросли майже на 75%, з 353,9 млрд. грн. у 2018 році до 620,4 млрд. грн. у 2022 році, тоді як видатки збільшилися на 67%, з 358,6 млрд. грн. у 2018 році до 599,9 млрд. грн. у 2022 році. Проте, варто зазначити, що навіть із зростанням доходів та видатків Пенсійного фонду, можуть залишатися проблеми з недостатнім фінансуванням та недостатньою кількістю коштів для покриття всіх потреб пенсіонерів. Це може бути спричинене недостатньою ефективністю управління фондом, нестабільністю економічної ситуації в країні, а також

складністю сучасної демографічної ситуації та зростанням тривалості життя, що призводить до зростання потреб серед пенсіонерів.

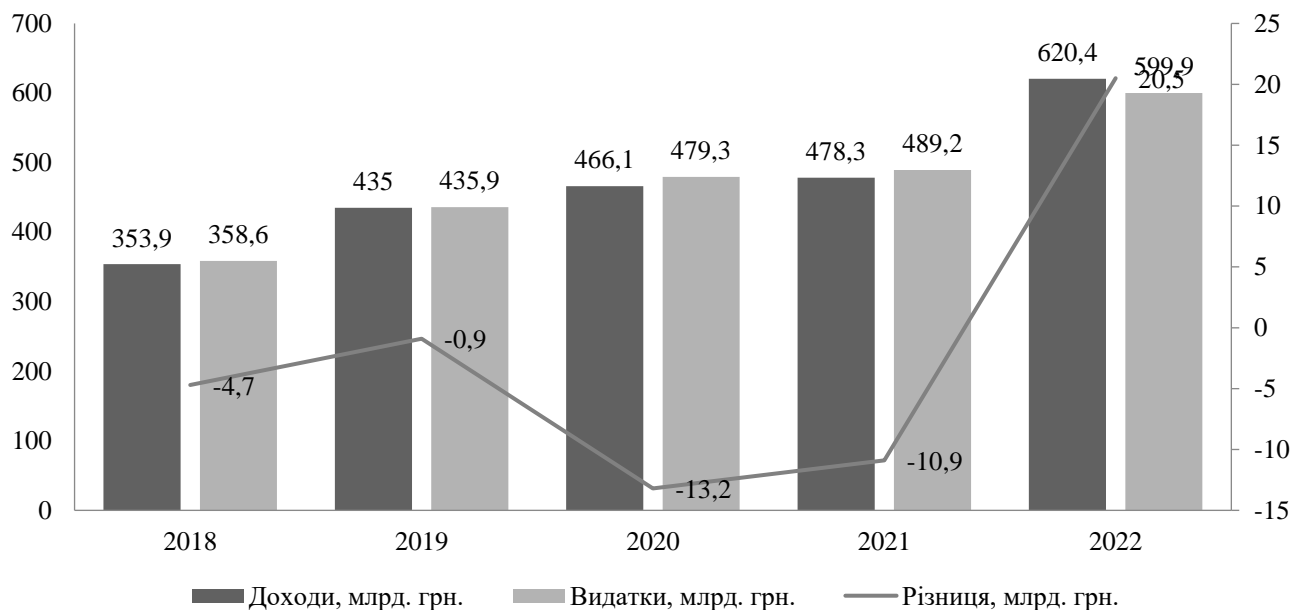

Рисунок 2.9 – Доходи та видатки Пенсійного фонду України за 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [45]

Незважаючи на позитивний розвиток, пенсійна система України залишається «недореформованою», фінансово нестійкою та недостатньо захищеною від зростаючої кількості пенсіонерів. Проблема політизації пенсійної системи також може ускладнювати ефективне управління фондом і знижувати довіру громадян до системи пенсійного забезпечення.

Таким чином, у період з 2018 по 2022 рік спостерігалось систематичне збільшення надходжень на соціальний захист, особливо через зростання державних внесків та пенсійних фондів. Однак, цей розвиток супроводжувався зростанням витрат на соціальний захист, що свідчить про високий рівень соціальної відповідальності держави перед населенням. Зростання видатків було спрямоване переважно на покращення пенсійної системи та соціальної підтримки найбільш вразливих категорій населення. Важливо відзначити, що незважаючи на це зростання, проблеми з фінансуванням та управлінням соціальними ресурсами залишаються актуальними.

2.3 Моніторинг та оцінка якості надання соціальних послуг в Україні

В Україні питання якості надання соціальних послуг є одним із ключових аспектів розвитку суспільства та забезпечення добробуту громадян. Систематичний моніторинг та оцінка якості цих послуг є необхідними інструментами для забезпечення їх ефективності, доступності та відповідності потребам населення.

Аналіз динаміки дефіциту фінансування соціального захисту в Україні є важливим для оцінки якості надання соціальних послуг, оскільки він відображає можливість системи забезпечити соціальний захист населення. Динаміка дефіциту фінансування соціального захисту в Україні наведена в табл.2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка дефіциту фінансування соціального захисту в Україні за 2018-2022 рр.

Рік	Видатки на соціальний захист, млн. грн.	Надходження на соціальний захист, млн. грн.	Дефіцит фінансування соціального захисту, млн. грн.	Зміна	
				абсолютна, млн. грн.	відносна, %
2018	622705	571598	51107	-	-
2019	690231	641467	48764	-2343	-4,58
2020	756101	689860	66241	17477	35,84
2021	789530	750550	38980	-27261	-41,15
2022	874994	813975	61019	22039	56,54

Джерело: розроблено автором на основі [41]

У 2019 році спостерігалася зниження дефіциту фінансування соціального захисту на рівні 4,58%. Ця тенденція була наслідком реформ у системі соціального захисту, спрямованих на оптимізацію витрат та підвищення ефективності. У 2020 році дефіцит фінансування стрімко зріс на 35,84%, що обумовлено витратами, пов'язаними з пандемією COVID-19 та заходами, вжитими для подолання її наслідків. У 2021 році спостерігається різке зменшення дефіциту на 41,15%, що є наслідком відповідних заходів у системі соціального захисту, які були запроваджені, щоб оптимізувати витрати та забезпечити більш ефективне використання ресурсів. У 2022 році дефіцит знову зріс на 56,54%, що було спробою

забезпечити необхідні фінансові ресурси для подолання наслідків військового конфлікту, який почався у цьому році.

Динаміка рівня бідності в Україні є важливим показником для оцінки якості надання соціальних послуг, оскільки високий рівень бідності може свідчити про неефективність соціальних програм і недостатню доступність соціальної допомоги. Аналіз цієї динаміки дозволить виявити тенденції у зменшенні або збільшенні соціальної нерівності і визначити необхідність коригування соціальних політик для покращення якості надання соціальних послуг. Динаміка рівня бідності в Україні (згідно зі звітом Світового банку) наведена на рис.2.11.

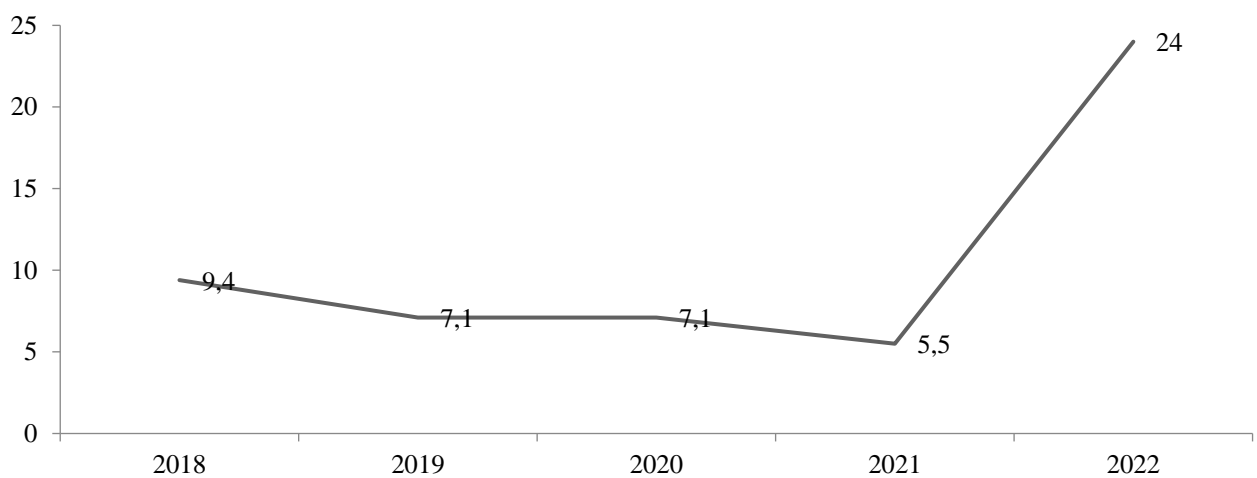

Рисунок 2.11 – Динаміка рівня бідності в Україні за 2018-2022 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [46]

У 2018 році рівень бідності склав 9,4%, а в 2019 та 2020 роках він зменшився до 7,1%. Ця тенденція зумовлена певними покращеннями у макроекономічному середовищі, розвитком соціальних програм та ініціатив держави на підтримку малозабезпечених верств населення. У 2021 році спостерігається зменшення рівня бідності до 5,5%, що є наслідком ефективної реалізації соціальних програм, зростання зайнятості та покращення економічного стану країни. Однак у 2022 році рівень бідності різко зріс до 24%, що зумовлено різкими економічними та соціальними зрушеннями, що виникли внаслідок військового конфлікту. Війна призвела до значного погіршення економічного становища населення, зменшення

зайнятості, руйнування інфраструктури та загального зростання нестабільності в країні.

Аналіз динаміки рівня диференціації життєвого рівня населення в Україні є ключовим для оцінки якості надання соціальних послуг, оскільки він вказує на рівень соціальної справедливості та доступності послуг для всіх верств суспільства. Показники рівня диференціації життєвого рівня населення наведені на рис.2.12.

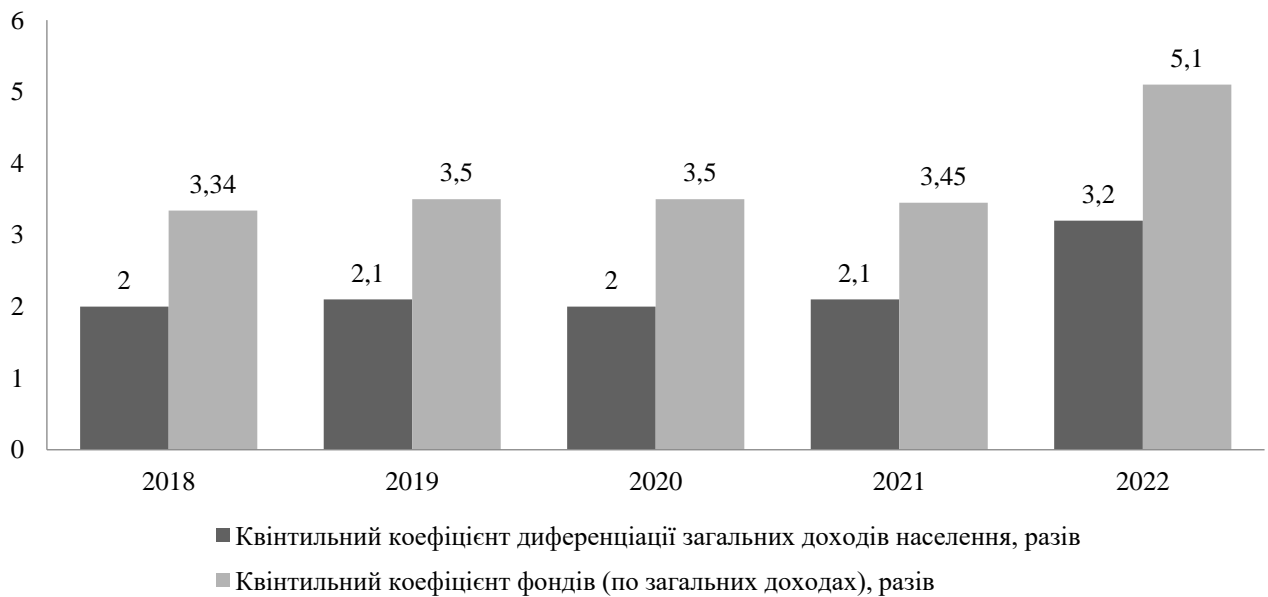

Рисунок 2.12 – Показники рівня диференціації життєвого рівня населення в Україні за 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [42]

У 2018 році квінтільний коефіцієнт диференціації загальних доходів населення становив 2 рази, що свідчить про помірну рівність у розподілі доходів між верхнім та нижнім прошарками населення. Протягом 2019 та 2020 років цей показник лишився на тому ж рівні, але в 2021 році зріс до 2,1, що свідчить про невелике зростання рівня нерівності. Однак у 2022 році цей показник різко збільшився до 3,2 разів, що вказує на значне поглиблення рівня нерівності в розподілі доходів серед населення. Квінтільний коефіцієнт фондів також показує зростання рівня нерівності у розподілі ресурсів між верхнім та нижнім прошарками населення. У 2018 році цей показник становив 3,34 разів, а у 2019 та 2020 роках він збільшився до 3,5. У 2021 році він залишився на практично тому ж рівні, але в 2022

році відбулося різке зростання до 5,1 разу. Причинами зростання рівня диференціації життєвого рівня населення у 2022 році був початок військового конфлікту, який призвів до руйнування економіки, зменшення зайнятості, загального погіршення економічного стану та зростання соціальної нерівності.

Аналіз динаміки частки населення, яке отримує вищу освіту в Україні, є важливим для оцінки якості надання соціальних послуг, оскільки рівень освіченості напряму впливає на розвиток суспільства та економіки. Зростання цієї частки свідчить про покращення доступності освіти та розвиток соціальної інклюзії, що сприяє підвищенню якості життя та конкурентоспроможності країни. Динаміка частки населення, що отримують вищу освіту в Україні наведена на рис.2.13.

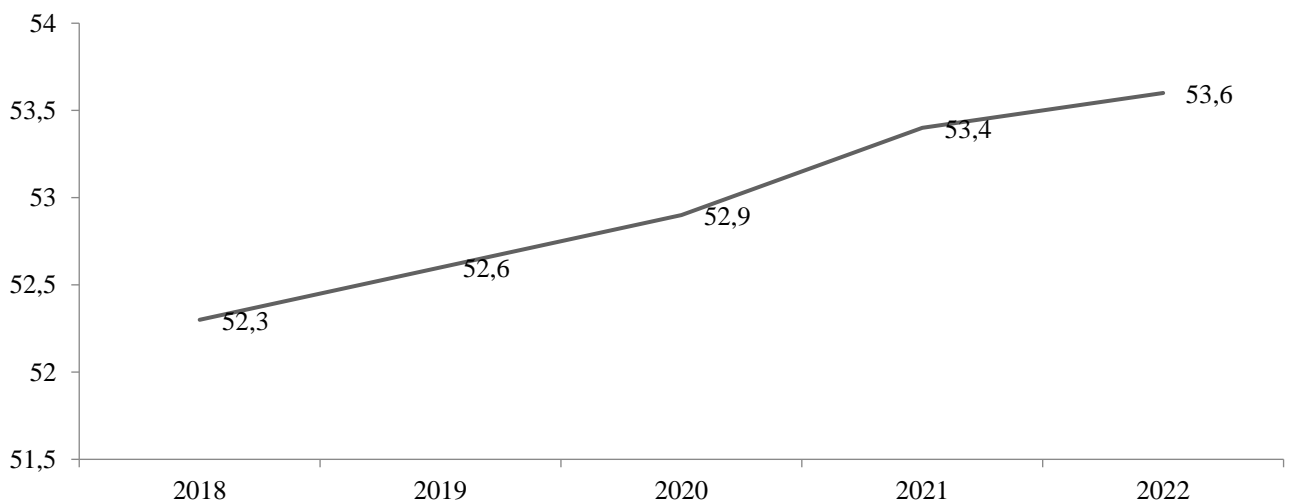

Рисунок 2.13 – Динаміка частки населення, що отримують вищу освіту в Україні за 2018-2022 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [42]

У 2018 році частка населення з вищою освітою складала 52,3%, а в наступні роки вона постійно зростала: у 2019 році – до 52,6%, у 2020 – до 52,9%, у 2021 – до 53,4% та у 2022 році – до 53,6%. В Україні в останні роки спостерігається загальна тенденція до підвищення рівня освіти населення, що впливає на збільшення числа людей з вищою освітою. Крім того, можна відзначити зростання доступності вищої освіти завдяки розвитку онлайн-та дистанційної освіти.

Оцінку якості надання соціальних послуг проведемо на основі звіту про результати проведення внутрішньої оцінки якості надання соціальних послуг «догляд вдома», «паліативний догляд», «соціальна адаптація» та «консультування» у Територіальному центрі соціального обслуговування Печерського району м. Києва [47]. Оцінка якості соціальних послуг базувалася на використанні шкали, що враховує якісні та кількісні показники надання цих послуг. Показники якості, за якими проводилася оцінка, включали: адресність та індивідуальний підхід; результативність; своєчасність; доступність та відкритість; повага до отримувача; професіоналізм. Згідно з методичними рекомендаціями, за відсотковим еквівалентом від 80% до 100% оцінка вважалася як «добре», від 51% до 79% – «задовільно», а менше 50% – «незадовільно». Результати оцінювання наведено в табл.2.7.

Таблиця 2.7 – Оцінка якості соціальних послуг «догляд вдома», «паліативний догляд», «соціальна адаптація» та «консультування» у Територіальному центрі соціального обслуговування Печерського району м. Києва в 2022 році, %

Критерій	Догляд вдома	Паліативний догляд	Соціальна адаптація	Консультування
Адресність та індивідуальний підхід	94	100	89	95
Результативність	88	98	91	91
Своєчасність	100	100	100	82
Доступність та відкритість	92	90	89	91
Повага до гідності отримувача	92	80	91	91
Професійність	100	100	100	100
Загальна оцінка	94	95	93	92
Статус	«Добре»	«Добре»	«Добре»	«Добре»

Джерело: розроблено автором на основі [47]

Аналізуючи оцінку якості соціальних послуг у Територіальному центрі соціального обслуговування Печерського району м. Києва в 2022 році, можна зробити наступні висновки. Перш за все, слід відзначити високий рівень адресності та індивідуального підходу до користувачів у всіх розглянутих категоріях послуг, що свідчить про уважне врахування потреб кожного клієнта. Результативність

послуг також оцінювалася як висока, хоча в паліативному догляді існує незначне зниження. Щодо своєчасності, вона також виявилася на високому рівні, за винятком консультування, де виникали деякі запізнення. Доступність та відкритість послуг були оцінені як задовільні у всіх категоріях. Проте, варто звернути увагу на те, що в паліативному догляді отримувача були виявлені незначні недоліки, що вплинули на загальну оцінку цих послуг. Наприклад, у паліативному догляді було зафіксовано певний дефіцит у повазі до гідності отримувача, а в консультуванні – трохи нижча своєчасність. Незважаючи на ці незначні недоліки, загальна оцінка якості соціальних послуг у Територіальному центрі соціального обслуговування Печерського району м. Києва в 2022 році є на рівні «добре» у всіх категоріях, що свідчить про загалом високий рівень надання соціальної допомоги та задоволення потреб населення в цьому районі. Однак, для подальшого покращення якості буде корисним враховувати виявлені недоліки та здійснювати заходи для їх вирішення.

Проблеми надання соціальних послуг в Україні систематизуємо на рис.2.14.

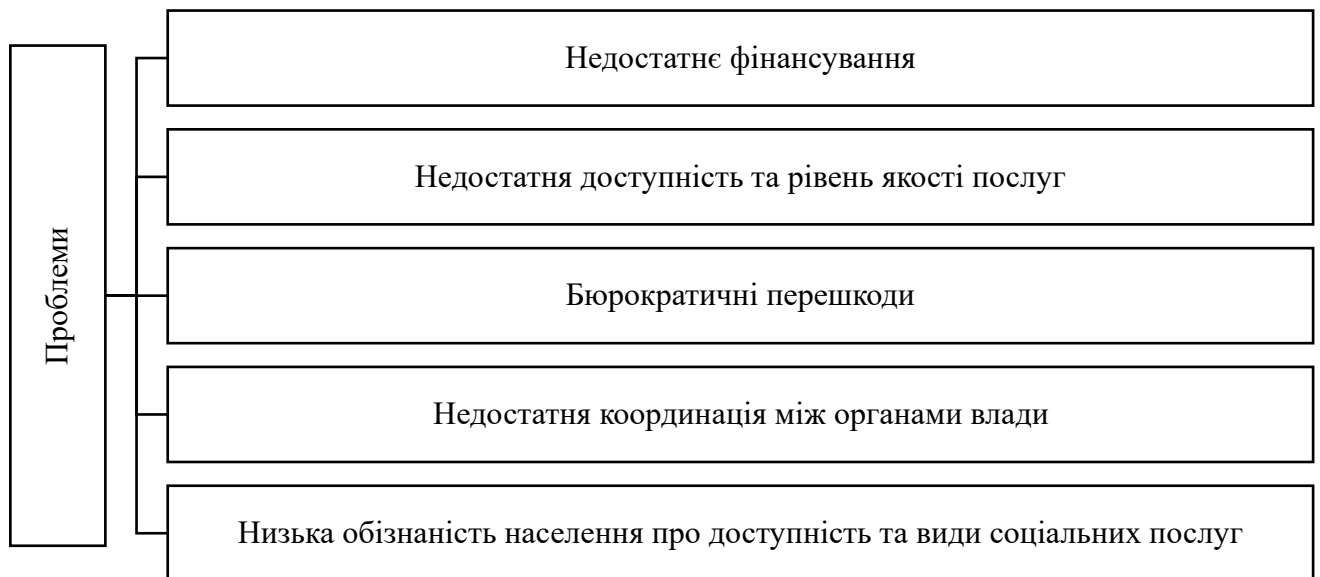

Рисунок 2.14 – Проблеми надання соціальних послуг в Україні

Джерело: розроблено автором на основі [43]

Надання соціальних послуг в Україні стикається з рядом складних проблем, які суттєво впливають на ефективність та доступність цих послуг для населення. Першою серйозною проблемою є недостатнє фінансування. Уряд часто

зіштовхується з обмеженими бюджетними ресурсами, що ускладнює забезпечення необхідних коштів для підтримки соціальних програм та ініціатив. Друга проблема полягає в недостатній доступності та низькому рівні якості соціальних послуг, що особливо відчутно у сільських та віддалених районах, де бракує необхідних установ та кваліфікованих фахівців. Бюрократичні перешкоди є третьою серйозною проблемою. Складні процедури реєстрації та отримання соціальних послуг можуть відлякувати громадян від звернення за допомогою, а також ускладнювати роботу фахівців, які намагаються надати послуги. Недостатня координація між органами влади є ще однією проблемою. Часто відбувається дублювання зусиль або навіть прогалини у наданні соціальних послуг через відсутність чіткого механізму співпраці та обміну інформацією між різними установами та агенціями. Низька обізнаність населення про доступність та види соціальних послуг є також значною проблемою. Розв'язання цих проблем вимагатиме комплексного підходу, що може допомогти покращити ситуацію з наданням соціальних послуг в Україні.

Таким чином, аналізуючи різноманітні аспекти соціальних послуг в Україні, можна побачити динаміку та зміни, що відображають складні виклики та тенденції у суспільстві. Дослідження якості надання соціальних послуг у різних сферах показує, що вони мають відмінність у рівні якості та задоволеності користувачів. Зміни у рівні нерівності та бідності, які були проаналізовані, також впливають на доступність та якість соціальних послуг. Наприклад, погіршення економічного становища населення внаслідок військового конфлікту може призвести до зменшення доступності та якості послуг. Для подальшого поліпшення системи соціального захисту та забезпечення якості життя громадян необхідно здійснювати цілеспрямовані заходи, спрямовані на підвищення якості надання соціальних послуг.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

3.1 Зарубіжний досвід надання соціальних послуг та можливість його імплементації в Україні

В останні десятиліття зарубіжний досвід надання соціальних послуг став предметом широкого інтересу для багатьох країн, у тому числі і для України. Розвинуті країни активно впроваджують різноманітні програми та стратегії, спрямовані на поліпшення якості життя своїх громадян, забезпечення соціальної справедливості та зменшення соціальної нерівності. Цей досвід може стати важливим джерелом інформації для розвитку ефективної системи соціального обслуговування в Україні.

Поняття «соціальний захист населення» в розвинених країнах стало актуальним наприкінці XIX століття, коли суспільство стикнулося з наслідками індустріалізації, масової міграції до міст та загостренням соціальних проблем. Це відбувалося в контексті зростаючої свідомості про соціальну нерівність та потребу у захисті вразливих верств населення. Система соціального захисту населення виникла як реакція на ці виклики та стала ключовим елементом соціальної політики держав. Цей підхід передбачав установлення соціальних гарантій та забезпечення певного рівня і якості життя для всіх громадян. Основними компонентами такої системи були медичне страхування, пенсійні програми, допомога безробітним, соціальна допомога та інші форми підтримки, що були спрямовані на забезпечення базового рівня життя для усіх категорій населення. Важливою рисою системи соціального захисту населення є її універсальність та доступність для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу чи матеріального стану. Забезпечення соціальних гарантій стало важливим компонентом соціального контракту між державою та громадянами, що визначається як ключовий аспект соціальної справедливості та гармонійного розвитку суспільства.

У зарубіжному досвіді надання соціальних послуг система соціального захисту населення займає центральне місце і визнана як ефективний механізм забезпечення соціального благополуччя та стабільності суспільства. Тому вивчення та адаптація цього досвіду може бути корисним для розвитку системи соціального обслуговування в Україні та інших країнах, які стикаються з аналогічними соціальними викликами.

Соціальна діяльність у США має велике значення та є вкрай розгалуженою. Важливим пріоритетом для американського суспільства є соціальне забезпечення, яке здійснюється як за участю приватних компаній, так і за підтримки держави. Система соціального забезпечення ґрунтується на стабільній законодавчій базі і втілюється через розгалужену мережу установ та різноманітні соціальні програми, що мають значні фінансові ресурси. Разом з тим, у США відсутня централізована система соціального захисту. Кожен штат самостійно встановлює та регулює соціальні програми шляхом прийняття відповідного законодавства та впровадження державних ініціатив. Фінансування соціальних програм забезпечується за рахунок двох джерел: страхових фондів та допомоги [49, с.314]. Страхові фонди поповнюються за рахунок податкових внесків заробітної плати та відсотків виплаченої заробітної плати підприємців. Допомога фінансується за рахунок коштів з державного бюджету, бюджетів штатів та місцевих органів влади. У США соціальне страхування поділяється на дві основні категорії: державне і приватне. Державне соціальне страхування охоплює соціальні гарантії, такі як допомоги та соціальні виплати, а також соціальне забезпечення, зокрема пенсійні виплати. Приватне страхування, у свою чергу, поділяється на колективне (залежно від місця роботи) та індивідуальне [50, с.6]. Воно використовується для формування приватних пенсій та отримання соціальних пільг, таких як пенсійні рахунки.

На відміну від соціального страхування, соціальна допомога не вимагає спеціальних попередніх внесків. У США соціальна допомога включає в себе надання фінансової підтримки для забезпечення мінімальних життєвих потреб або допомоги в специфічних життєвих ситуаціях, коли особа не має достатньо майна

або отримує недостатню допомогу від родичів. Основна мета соціальної допомоги полягає в тому, щоб забезпечити можливість отримувачеві вести задовільний спосіб життя, що відповідає загальним нормам людської гідності [51]. Останнім часом витрати на соціальне забезпечення та охорону здоров'я у США зросли через збільшення кількості непрацездатного та старіючого населення, а також через прихід мігрантів, які легально зареєстровані та мають право на отримання допомоги.

У висновку, соціальне обслуговування у США відіграє значущу роль і характеризується великими масштабами. Головним пріоритетом для американського суспільства є соціальне забезпечення, яке реалізується через комбінацію державних програм і приватного страхування. Хоча в США відсутня централізована система соціального захисту, кожен штат самостійно регулює соціальну сферу і забезпечує фінансування через страхові фонди та допомогу з державного бюджету. Соціальна допомога спрямована на забезпечення мінімальних життєвих потреб та підтримку в особливих ситуаціях, з метою забезпечення гідного способу життя.

Розглянемо модель соціального обслуговування, яка застосовується в країнах Європи. Вона поділяється на чотири групи.

Перша група – країни Франція, Німеччина, Люксембург і Бельгія – відомі своєю системою соціального обслуговування, побудованою на основі договірно-страхових принципів. Ця система передбачає, що громадяни, які працюють, відраховують певну частину своєї заробітної плати у страховий фонд. Ці внески надають можливість користуватися певними послугами фонду згідно з розміром внесків. Головною метою такої системи є забезпечення підтримки рівня життя у випадках безробіття, хвороби або інвалідності. Основним принципом цієї системи є перерозподіл доходів населення протягом активного трудового життя. Вона включає три ключові складові: соціальну допомогу, соціальну підтримку та соціальне страхування. Соціальне страхування, як один із елементів системи, охоплює пенсійне страхування, що гарантує пенсійні виплати у випадку втрати працездатності або настання пенсійного віку, страхування на випадок хвороби,

безробіття, нещасних випадків та матеріальну допомогу [52]. Ці заходи спрямовані на забезпечення соціальної захищеності громадян у важких життєвих ситуаціях і сприяють збереженню стабільності та подолання соціальної нерівності в суспільстві.

Країни другої групи, до яких відносяться Данія, Велика Британія та Ірландія, мають відмінність у системі соціального захисту населення порівняно з країнами першої групи. Основна особливість полягає у меншій залежності від страхових накопичень, а замість цього значну роль у фінансуванні системи соціального захисту населення відіграє державний бюджет [53]. Основними складовими цієї системи є соціальна допомога та соціальне страхування. У країнах цієї групи система соціального захисту забезпечує підтримку громадян у важких життєвих ситуаціях, таких як безробіття, хвороби або інвалідність, а також допомагає забезпечити мінімальний рівень життя для всіх громадян. Відмінність полягає в тому, що у цих країнах більша акцентуація робиться на ролі держави у фінансуванні та забезпеченні соціального захисту, ніж на індивідуальних внесках громадян у страхові фонди.

Третю групу країн у системі соціального захисту населення складають Нідерланди та Італія. В їхній системі, що є змішаною, спостерігається комбінація різних принципів, проте за структурою вона близька до країн першої групи. Головною особливістю є використання різних джерел фінансування, таких як податки та договірно-страхові принципи [53]. Це означає, що система соціального захисту населення у Нідерландах та Італії базується як на оподаткуванні громадян та підприємств, так і на внесках у страхові фонди заробітної плати. Подібно до країн першої групи, система цих країн спрямована на забезпечення підтримки громадян у разі втрати роботи, хвороби, інвалідності та інших складних життєвих ситуаціях. Таким чином, у Нідерландах та Італії існує високий ступінь соціального захисту, що сприяє підтримці соціального добробуту населення.

Четверта група країн, до якої відносяться Греція, Португалія та Іспанія, характеризується системою соціального захисту населення, яка перебуває на стадії становлення. У цих країнах спостерігається значна потреба у вдосконаленні

структурних елементів системи соціального захисту [54, с.58]. Однією з основних особливостей цієї групи країн є відсутність гарантованого мінімального доходу для населення. Навіть соціальна допомога, яка є одним із елементів системи соціального захисту, доступна лише обмеженому колу громадян. У зв'язку з цим, система соціального захисту в Греції, Португалії та Іспанії потребує значних змін та вдосконалення для забезпечення більшої ефективності та ширшого охоплення населення. Наразі вони знаходяться на етапі активного формування і розвитку, і в майбутньому можуть досягти більш високого рівня соціального захисту.

Країни Швеція, Норвегія та Фінляндія представляють особливу скандинавську модель системи соціального захисту населення, яка відрізняється від інших європейських країн. В цих країнах соціальне забезпечення використовується у більшому обсязі та має свої відмінності в концепції та практиці. Основна мета скандинавської моделі полягає в досягненні рівності та повної зайнятості населення [55]. Ця модель базується на загальній системі соціального забезпечення, розвиненому державному секторі, який надає соціальні послуги, політиці солідарності у заробітній платі та активній політиці зайнятості. Система обов'язкового соціального страхування в цих країнах суворо контролюється державою та відіграє ключову роль у забезпеченні функціонування цієї моделі, що призводить до значних витрат, які частково покриваються з державного бюджету. Політика солідарності у заробітній платі спрямована на зменшення розриву між доходами високо- та низькооплачуваних працівників, що сприяє створенню більш рівноправних умов для всіх громадян.

Більшість соціальних служб у країнах зі скандинавською моделлю формувалися на основі приватних ініціатив. Ці служби можуть залучати увагу суспільства або отримувати підтримку від адміністрацій та великих організацій, включаючи уряд. Норвегія часто описується як держава загального добробуту зі змішаною економікою. Приблизно третина державних витрат спрямовується на фінансування соціальної сфери та охорони здоров'я. Кожен десятий працівник зайнятий у цих сферах [55]. Регіональні та обласні ради часто співпрацюють з установами охорони здоров'я, такими як лікарні, ясла та установи для людей з

особливими потребами. Муніципалітети відповідають за контроль за розподілом алкоголю в магазинах та закладах громадського харчування, а також проводять профілактичні заходи, спрямовані на зменшення вживання алкоголю та наркотиків. Основна функція муніципалітетів полягає в організації медичних центрів, центрів здоров'я, шкільного харчування, фізіотерапії та домашньої медичної допомоги.

Різноманітність соціальних систем у країнах Європи свідчить про важливість адаптації соціальної політики до конкретних потреб і можливостей кожної країни. Забезпечення стабільного та ефективного соціального захисту населення є ключовим завданням для збереження соціальної справедливості та підтримки гідного способу життя для всіх громадян. Відмінності в соціальних системах країн Європи свідчать про значний діапазон підходів до соціальної політики, що враховує різні історичні, культурні та економічні умови. При цьому, необхідно постійно аналізувати та адаптувати соціальні системи для відповіді на зміни у суспільстві та забезпечення ефективного функціонування соціального захисту.

Китай впроваджує широкомасштабні реформи у сфері соціального захисту, які базуються на рекомендаціях Міжнародної організації праці та зарубіжному досвіді. Система соціального страхування включає в себе різноманітні напрямки, включаючи пенсії, допомогу при безробітті, медичне страхування, а також захист від виробничих травм [56]. Крім цього, діє Фонд забезпечення житлом, який, хоча офіційно не входить до системи соціального страхування, часто взаємодіє з іншими програмами з метою досягнення більш ефективних результатів. Китай також стимулює соціальний розвиток через банківське кредитування для витрат на освіту та житло [57, с.64]. Значний внутрішній та зовнішній тиск, пов'язаний зі старінням населення, спонукає Китай до активного розвитку своєї пенсійної системи та зосередження уваги на зменшенні нерівності у доходах і боротьбі з безробіттям. Такі заходи допомагають забезпечити стабільність та соціальну гармонію в країні, сприяючи підвищенню якості життя громадян і стабільності суспільства.

Японія є країною з високим рівнем життя, що підтверджується середньою тривалістю життя на рівні 83,6 року. Соціальна політика країни сповнена концепції

державного регулювання економіки, яке сприяє підвищенню добробуту громадян та гарантує їхню соціальну та економічну безпеку. Однак, однією з основних соціальних проблем є стрімке зростання старіючого населення, що призводить до збільшення витрат на пенсії, соціальні допомоги та медичне обслуговування [58, с.6]. За останні п'ять років витрати держави на соціальні виплати, охорону здоров'я та медицину значно зросли, на суму 176 мільярдів доларів, що пояснюється зростаючою кількістю громадян пенсійного віку, який в Японії наразі становить 65 років як для чоловіків, так і для жінок [59, с.11]. Ця тенденція створює значні фінансові та соціальні виклики для уряду, який змушений забезпечувати не лише матеріальні потреби старіючого населення, але й забезпечувати їм якісне медичне обслуговування та соціальну підтримку. Такі витрати суттєво впливають на бюджетні ресурси країни і вимагають ефективного управління фінансами та розробки стратегій для забезпечення стабільності та збалансованості соціально-економічного розвитку. Один із шляхів вирішення цих проблем є реформа пенсійної системи, включаючи збільшення віку виходу на пенсію або зміни у структурі пенсійних виплат. Додатково, інвестування у розвиток технологій та медичної науки допомагає зберегти якість життя літнього населення та зменшити витрати на медичну допомогу.

Сучасна модель соціальної політики, що реалізована в Південній Кореї, зацікавлює дослідників через її характеристики, які відносять її до проміжної моделі. Ця модель динамічно розвивається, прогресує від суворо ліберального типу до європейської, консервативної або змішаної [60, с.460]. Спочатку Південна Корея спиралася на суворо ліберальну модель, яка характеризувалася обмеженим втручанням держави в соціальні справи та більшим акцентом на індивідуальну відповідальність. Проте з часом країна почала переходити до більш прогресивних та комплексних підходів, подібних до європейської моделі, що відображається у збільшенні урядових програм соціального захисту та підвищенні рівня соціальних послуг [61]. Однак, важливо відзначити, що Південна Корея також відзначається консервативними елементами у своїй соціальній політиці, зокрема, у підтримці сімейних цінностей та традиційних структур суспільства. Таким чином, модель

соціальної політики в Південній Кореї може вважатися проміжною, оскільки вона поєднує елементи різних підходів і продовжує еволюціонувати для відповіді на потреби сучасного суспільства.

У висновку до соціальної політики азійських країн важливо відзначити, що ці країни проявляють значну різноманітність у своїх підходах до соціальної політики та систем соціального захисту. Японія, Південна Корея, Китай та інші країни регіону вирішують свої соціальні проблеми відповідно до своїх унікальних історичних, культурних, економічних та політичних умов. Кожна з азійських країн має свої власні пріоритети в галузі соціальної політики, які відображають їхні внутрішні потреби та завдання.

Таким чином, за розглядом соціального обслуговування країн різних регіонів світу можна зробити кілька висновків. По-перше, існує значна різноманітність у підходах до соціальної політики між країнами різних континентів. США мають розгалужену систему соціального захисту з акцентом на приватні компанії та державу, яка ділить відповідальність за соціальне забезпечення. У країнах Європи домінує модель соціального захисту на основі договірно-страхових принципів, залежно від внесків громадян у страхові фонди. Також існують країни зі змішаними системами, де соціальний захист фінансується як за рахунок податків, так і через страхові внески. По-друге, існує постійна потреба у вдосконаленні соціальної політики, особливо в контексті зростання старіння населення та змін у соціально-економічних умовах. Багато країн стикаються з викликами, пов'язаними з розростанням витрат на пенсії, медичне обслуговування та інші соціальні послуги, що вимагає постійної адаптації та модернізації систем соціального захисту. Враховуючи це, важливо розробляти стратегії, спрямовані на забезпечення стабільності, ефективності та справедливості соціальних систем у всіх країнах. Такий підхід дозволить країнам ефективно відповідати на виклики сучасного світу та забезпечити належний рівень соціального захисту для всіх своїх громадян.

3.2 Пропозиції щодо розвитку надання соціальних послуг в Україні

Україна постійно стикається з потребою вдосконалення системи надання соціальних послуг. Забезпечення належного рівня життя громадян, особливо тих, хто знаходиться в уразливому становищі, є однією з ключових вимог сучасного суспільства. Сучасні виклики, зокрема, умови воєнного стану в Україні, зумовлені агресією РФ, вимагають від держави оперативної реакції, гнучкості у прийнятті рішень та швидкого внесення змін до нормативно-правових актів щодо організації та надання соціальних послуг. Шлях до досягнення цієї мети лежить у розвитку та вдосконаленні системи соціального обслуговування.

Для підвищення пріоритетності сфери надання соціальних послуг та забезпечення ефективного функціонування системи надання соціальних послуг необхідно прийняти низку заходів в сфері нормативно-правових актів. По-перше, Міністерству соціальної політики України слід розробити та впровадити єдину державну концепцію створення конкурентного середовища на ринку надання соціальних послуг. Ця концепція має спрямовуватися на створення стимулів для розвитку та підвищення якості послуг, а також на встановлення прозорих правил та регуляцій, що сприятимуть конкуренції та інноваціям у цій сфері. По-друге, Кабінету міністрів України важливо розробити та затвердити стандарти фінансування громадами надання соціальних послуг у співвідношенні до загальних витрат з бюджету, а також стандарти повноти та якості соціальних послуг. Це допоможе забезпечити адекватне фінансування та розподіл ресурсів між різними регіонами та секторами соціальної сфери, а також забезпечити високу якість наданих послуг [62]. Зазначені заходи спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку сфери надання соціальних послуг в Україні, що в свою чергу сприятиме покращенню якості життя громадян та зменшенню соціальної нерівності.

Пропозиції щодо розвитку надання соціальних послуг в Україні систематизуємо на рис.3.1.

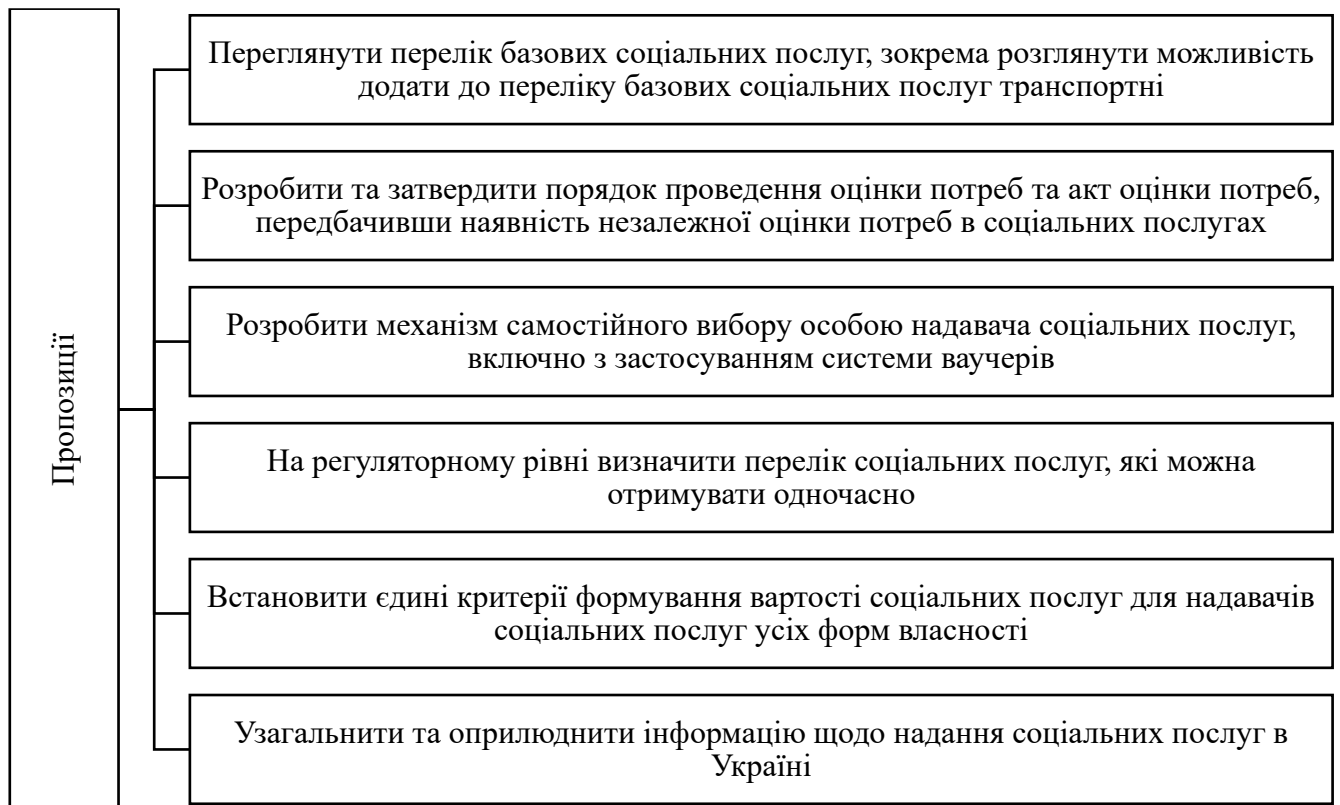

Рисунок 3.1 – Пропозиції щодо розвитку надання соціальних послуг в Україні

Джерело: розроблено автором на основі [63]

Пропозиції щодо розвитку надання соціальних послуг в Україні включають:

1. Під час перегляду переліку базових соціальних послуг, важливо розглянути можливість додавання транспортних послуг до цього переліку. Транспорт відіграє ключову роль у доступі до основних життєвоважливих послуг, таких як медична допомога, освіта та працевлаштування. Брак доступності транспорту може ускладнити здійснення громадянами повсякденних дій та отримання необхідних соціальних послуг. Додавання транспортних послуг до базового переліку може сприяти забезпеченню рівних можливостей для всіх громадян, зменшити соціальну відстань та покращити якість життя широкого кола людей, зокрема тих, хто знаходиться в уразливому становищі. Такий крок також відповідає принципам соціальної справедливості та забезпеченню доступності соціальних послуг для всіх шарів населення.

2. Розробка та затвердження порядку проведення оцінки потреб і акту оцінки потреб у сфері соціальних послуг є критичними кроками для забезпечення

ефективності та адекватності надання послуг населенню. Наявність цих процедур передбачає створення механізму систематичного аналізу потреб громадян у соціальних послугах, що в свою чергу дозволяє визначити пріоритети та напрямки подальшого розвитку системи соціального обслуговування. Зокрема, важливо передбачити незалежну оцінку потреб в соціальних послугах, яка забезпечить об'єктивність та достовірність результатів, що може бути здійснено через залучення незалежних експертів, а також за участю представників громадських організацій та активних громадян. Такий підхід забезпечить широкий спектр перспектив та позицій при проведенні оцінки. Розробка порядку проведення оцінки потреб має включати чіткі критерії визначення потреб, методику збору та аналізу даних, а також процедури залучення зацікавлених сторін до процесу оцінки. Крім того, важливо передбачити механізми моніторингу та оновлення оцінки потреб з регулярною перевіркою їх актуальності та відповідності потребам суспільства. Загальний підхід до розробки та затвердження такого порядку має бути спрямований на забезпечення прозорості, об'єктивності та відкритості процесу оцінки потреб у соціальних послугах, що дозволить оптимізувати розподіл ресурсів та забезпечити максимальну відповідність соціальних послуг реальним потребам громадян.

3. Розробка механізму самостійного вибору особою надавача соціальних послуг, у тому числі застосування системи ваучерів, є важливим кроком у забезпеченні громадянам більшого контролю та вільності у виборі послуг, що найкраще відповідають їхнім потребам та умовам. Механізм самостійного вибору дозволить громадянам бути активними учасниками процесу отримання соціальних послуг, забезпечуючи індивідуалізований підхід до їхніх потреб. Система ваучерів може стати ефективним інструментом для реалізації цього механізму та дозволить громадянам отримувати ваучери на оплату соціальних послуг, які вони самі оберуть відповідно до своїх потреб. При цьому, надавачі послуг будуть конкурувати за клієнтів, що сприятиме підвищенню якості та різноманітності наданих послуг. Однак важливо врахувати необхідність розробки чітких правил та стандартів для використання системи ваучерів, що включає встановлення критеріїв

кваліфікації для надавачів, контроль за якістю послуг, механізми захисту прав споживачів та забезпечення доступності послуг для всіх шарів населення. В цілому, розробка механізму самостійного вибору та використання системи ваучерів у наданні соціальних послуг може сприяти підвищенню ефективності, доступності та якості цих послуг, забезпечуючи громадянам більшу свободу та контроль над процесом отримання допомоги.

4. На регуляторному рівні важливо визначити перелік соціальних послуг, які можна отримувати одночасно, для забезпечення ефективності та оптимального використання ресурсів у сфері соціального обслуговування. Це може включати у себе створення чітких інструкцій та стандартів щодо комбінування різних видів послуг з метою максимального задоволення потреб клієнтів. Визначення переліку соціальних послуг, які можна отримувати одночасно, допоможе уникнути дублювання послуг та недооцінення потреб громадян. Також це сприятиме оптимізації розподілу ресурсів та покращенню координації між різними установами та організаціями, які надають соціальні послуги. У визначенні переліку соціальних послуг, які можна отримувати одночасно, слід враховувати індивідуальні потреби та обставини кожного клієнта, забезпечуючи гнучкість та адаптивність системи до різних ситуацій. Такий підхід сприятиме забезпеченню більш ефективної та індивідуалізованої підтримки для кожного клієнта в межах соціальної сфери.

5. Встановлення єдиних критеріїв формування вартості соціальних послуг для надавачів усіх форм власності є важливим кроком у створенні справедливого та прозорого ринку соціальних послуг, що дозволить уникнути недоречного або дискримінаційного встановлення цін та забезпечить однакові умови для всіх учасників ринку. Установлення єдиних критеріїв вартості має ґрунтуватися на об'єктивних показниках, таких як витрати на надання послуг, обсяги та якість послуг, територіальні особливості тощо. Ці критерії повинні бути чіткими, доступними та зрозумілими для всіх учасників ринку, щоб забезпечити прозорість та конкурентоспроможність. Важливо також врахувати соціальний аспект при встановленні цін на послуги, забезпечуючи доступність соціальних послуг для всіх

шарів населення, зокрема для осіб з низькими доходами або осіб у вразливих категоріях. Єдині критерії формування вартості соціальних послуг також сприятимуть стимулюванню конкуренції та підвищенню якості послуг, оскільки надавачі будуть змушені працювати над покращенням своєї діяльності, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку. Узагальнюючи, встановлення єдиних критеріїв формування вартості соціальних послуг сприятиме покращенню якості та доступності цих послуг для громадян, а також забезпечить розвиток ефективного та конкурентоспроможного ринку соціальних послуг.

6. Узагальнення та оприлюднення інформації щодо надання соціальних послуг в Україні є важливим кроком для забезпечення прозорості, доступності та інформованості громадян про можливості отримання соціальної підтримки. Це дозволить громадянам краще орієнтуватися в системі соціального обслуговування та забезпечить їм можливість вибору найбільш підходящих для них послуг. Оприлюднення інформації щодо надання соціальних послуг може включати в себе створення публічних порталів та веб-ресурсів, де буде доступна детальна інформація про види послуг, умови отримання, контактні дані надавачів та процедури подання заявок. Також важливо забезпечити доступність цієї інформації для людей з обмеженими можливостями та громадян, що проживають у віддалених або важкодоступних районах. Узагальнення інформації щодо надання соціальних послуг також може включати проведення інформаційних кампаній та заходів з популяризації доступних послуг серед громадян, особливо серед тих, хто може потребувати допомоги, але не завжди володіє достатньою інформацією. Важливо, щоб оприлюднена інформація була актуальною, зрозумілою та доступною для широкого кола громадян. Це сприятиме підвищенню свідомості та участі громадян у процесі отримання соціальної підтримки та сприятиме покращенню соціального благополуччя українського суспільства.

Таким чином, для розвитку надання соціальних послуг в Україні, важливо розглянути ініціативи, спрямовані на вдосконалення системи та забезпечення доступу громадян до необхідних ресурсів. Запропоновані заходи спрямовані на посилення базового покриття соціальних потреб населення та забезпечення

ефективного використання ресурсів в цій сфері. Доповнюючи існуючий перелік базових соціальних послуг, розгляд можливості включення транспортних послуг може враховувати необхідність забезпечення мобільності осіб з обмеженими можливостями або тих, хто знаходиться у вразливому становищі. Розробка порядку оцінки потреб та введення незалежної оцінки може сприяти об'єктивному визначенню пріоритетів та розподілу ресурсів для найбільш ефективного задоволення соціальних потреб. Механізм самостійного вибору надавача соціальних послуг та використання системи ваучерів може забезпечити громадянам більший контроль та свободу у виборі послуг, що відповідають їхнім потребам. Визначення переліку соціальних послуг, які можна одержувати одночасно, сприятиме оптимізації процесу отримання послуг та уникненню дублювання. Узагальнюючи, запропоновані заходи є важливими кроками у розвитку та вдосконаленні системи надання соціальних послуг в Україні, спрямованими на забезпечення більшої ефективності, прозорості та доступності цих послуг для всього населення країни.

ВИСНОВКИ

Дослідження проведене з метою розробки рекомендацій щодо оптимізації організації та забезпечення ефективного фінансування надання соціальних послуг з урахуванням українських реалій та вимог сучасного соціального середовища дозволило зробити наступні висновки.

1. Дослідження сутності, складових та класифікації соціальних послуг показало, що соціальна послуга – це система організованих дій, спрямованих на надання підтримки та допомоги особам або сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, з метою покращення їхнього стану, відновлення нормального функціонування та підвищення якості їхнього життя. Класифікація соціальних послуг за спрямованістю, типами, місцем надання та строком показує різноманітність та широкий спектр цих послуг, які адаптуються до конкретних потреб та ситуацій отримувачів.

2. Розглянувши планування організації та надання соціальних послуг, робимо висновок, що цей процес включає аналіз потреб громади, розробку стратегій та планів дій, а також врахування конкретних цілей для ефективного забезпечення соціальної підтримки. Розгляд трьох аспектів планування – тимчасового, організаційно-структурного і змістового, допомагає зрозуміти ключові складові та принципи цього процесу.

3. Охарактеризувавши нормативно-правова база забезпечення надання соціальних послуг, бачимо, що в Україні організація соціальних послуг в основному регулюється Законом України «Про соціальні послуги» та відповідною постановою Кабінету Міністрів. Однак, у зв'язку із введенням воєнного стану з 24 лютого 2022 року, відбулися зміни у організації надання соціальних послуг в умовах війни, які регламентує відповідна постанова уряду.

4. Основні показники організації та фінансування надання соціальних послуг населенню України у 2018-2022 роках вказують на наступне. Протягом досліджуваного періоду спостерігався стабільний ріст загальних видатків на соціальний захист, що свідчить про зростання уваги держави до цього напрямку.

Збільшення видатків було спрямоване на різні сфери соціального захисту, зокрема на пенсійну систему, охорону здоров'я, підтримку вразливих груп населення та інші напрями. Структура видатків також відображала пріоритетність різних категорій соціальних потреб, з високими відсотками видатків, спрямованих на підтримку пенсіонерів, охорону здоров'я та військовослужбовців. Враховуючи початок війни у 2022 році, зміни у динаміці та структурі видатків пов'язані з необхідністю забезпечення додаткової соціальної підтримки для військових, постраждалих та їх родин, а також інших вразливих категорій населення.

5. Дослідження стану фінансування соціальних послуг показало, що у період з 2018 по 2022 рік спостерігалось систематичне збільшення надходжень на соціальний захист, особливо через зростання державних внесків та пенсійних фондів. Однак, цей розвиток супроводжувався зростанням витрат на соціальний захист, що свідчить про високий рівень соціальної відповідальності держави перед населенням. Зростання видатків було спрямоване переважно на покращення пенсійної системи та соціальної підтримки найбільш вразливих категорій населення. Важливо відзначити, що незважаючи на це зростання, проблеми з фінансуванням та управлінням соціальними ресурсами залишаються актуальними.

6. Моніторинг та оцінку якості надання соціальних послуг в Україні показав, що вони мають відмінність у рівні якості та задоволеності користувачів. Зміни у рівні нерівності та бідності, які були проаналізовані, також впливають на доступність та якість соціальних послуг. Наприклад, погіршення економічного становища населення внаслідок військового конфлікту може призвести до зменшення доступності та якості послуг.

7. Охарактеризувавши зарубіжний досвід надання соціальних послуг, бачимо, що існує велика різноманітність підходів між країнами: у США – акцент на приватних компаніях та державі, у Європі – модель на основі страхових фондів, існують і змішані системи. Разом з тим, існує постійна потреба у вдосконаленні соціальної політики, особливо в умовах старіння населення та змін у соціально-економічних умовах. Це вимагає постійної адаптації та модернізації систем соціального захисту.

8. Пропозиції щодо розвитку надання соціальних послуг в Україні включають посилення базового покриття соціальних потреб населення, включення транспортних послуг для осіб з обмеженими можливостями, введення оцінки потреб та незалежної оцінки, механізм самостійного вибору надавача послуг та використання ваучерів, і оптимізацію процесу отримання послуг. Ці кроки спрямовані на забезпечення більшої ефективності, прозорості та доступності соціальних послуг для всього населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про соціальні послуги: закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19> (дата звернення 20.02.2024).
2. Палагнюк Ю. В., Файчук О. Л. Соціальна робота в умовах сучасних викликів: досвід і перспективи розвитку : монографія.. Миколаїв : Вид-во: Ємельянова Т. В., 2022. 511 с.
3. Калаур С., Олексюк Н., Олійник Г. Соціальна робота і соціальна освіта в умовах сьогодення: проблеми та перспективи розвитку: монографія. Тернопіль: Вид-во: Осадца Ю.В., 2023. 288 с.
4. Горемікіна Ю. В. Теоретичні засади визначення сутності ключових понять у системі надання соціальних послуг. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 15. С. 461-468.
5. Підвальна Ю. В. Особливості надання соціальних послуг людям з інвалідністю. *Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. 2018. № 6. С. 200-203.
6. Моргай Л. А. Діяльність центрів надання соціальних послуг в Україні. *Věda a perspektivy” je registrován v České republice*. 2023. № 2(21). С. 359-371.
7. Ніколаєва В. І., Суровцева І. Ю. Державний контроль за якістю надання соціальних послуг як чинник конкурентоздатності соціальної роботи. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2022. № 4. С. 72-76.
8. Грень Т. Я. Особливості реалізації політики соціального захисту територій в умовах війни. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2022. № 6. С. 80-84.
9. Сергєєва Я. С. Соціальні послуги в Україні: структура надання та особливості державної політики. *Економічний простір*. 2022. № (182). С. 116-119.
10. Тютюнникова С. В., Бервено О. В. Соціальна згуртованість суспільства як фактор підвищення якості життя в умовах четвертої промислової революції. *Економічна теорія та право*. 2019. № 4. С. 46-64.
11. Пилипенко Л. М., Змисна І. В. Сутність, класифікація і функції соціальних послуг в Україні. *Демократичне врядування*. 2023. № 1. С. 118-125.

12. Чернета С. Ю. Теорія та практика підготовки майбутніх фахівців з соціальної роботи до надання соціальних послуг. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 - соціальна педагогіка. Луцьк, 2023. 546 с.
13. Завада О. Г. Напрями вдосконалення надання соціальних послуг в територіальних громадах через організаційний механізм державного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 23. С. 114-119.
14. Сергєєва Я. С. Сучасні механізми державного управління соціальними послугами в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2022. № 3. С. 39-43.
15. Решетова Г. І. Сучасні тенденції та види надання соціальних послуг в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 16. С. 178-184.
16. Дацаківська О. Ю. Соціальне планування та розвиток послуг: посібник. Київ: Українська мережа за права дитини, 2021. 76 с.
17. Ярошенко А. О. Особливості надання медичних та соціальних послуг для вразливих категорій населення з використанням гендерно-чутливого підходу: навч. посіб. Київ: МБФ «Альянс громадського здоров'я», 2018. 112 с.
18. Bogdanova M. An iterative approach to strategic planning of social services at regional level. *International E-Journal of Advances in Social Sciences*. 2020. № 18. Pp. 1012-1021.
19. Гбур З. В. Експертиза та аудит в системі соціальних послуг. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 20. С. 133-138.
20. Дворник О. Аналіз стану надання соціальних послуг сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2022. № 1. С. 65-76.
21. Мокрицька Н. П. Види соціальних послуг для бездомних осіб. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С. 193-198.
22. Горова А. В. Недержавний сектор надання соціальних послуг: сучасний стан та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. № 63. С. 445-450.

- 23.Кулі-Іванченко К. К. Реформування законодавства про надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення в контексті розбудови в Україні соціальної держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 75(1). С. 110-114.
- 24.Ясинська Н. Проблемні аспекти практичної реалізації моделі інтегрованих соціальних послуг в територіальних громадах. *Аспекти публічного управління*. 2021. № 2. С. 77-85.
- 25.Обушний С. М. Досконалення системи фінансування соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах. *European scientific journal of economic and financial innovation*. 2019. № 1. С. 37-45.
- 26.Пустовіт Б. О., Шандар А. М. Соціальний розвиток в Україні в контексті активізації діяльності соціального бізнесу. *Бізнес Інформ*. 2022. № 3. С. 60-66.
- 27.Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 20.02.2024).
- 28.Про організацію надання соціальних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 1.06.2020 № 587. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.02.2024).
- 29.Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: закон України від 21.06.2001 № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> (дата звернення 20.02.2024).
- 30.Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: закон України від 5.10.2000 № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14> (дата звернення 20.02.2024).
- 31.Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні: закон України від 16.12.1993 № 3721-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text> (дата звернення 20.02.2024).
- 32.Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: закон України від 21.03.1991 № 875-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> (дата звернення 20.02.2024).

33. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: закон України від 28.02.1991 № 796-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12> (дата звернення 20.02.2024).
34. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: закон України від 2.06.2005 № 2623-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text> (дата звернення 20.02.2024).
35. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: закон України від 17.03.2011 № 3160-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-17#Text> (дата звернення 20.02.2024).
36. Про внесення змін до Закону України "Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення": закон України від 23.12.2010 № 2861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2861-17> (дата звернення 20.02.2024).
37. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: закон України від 6.10.2005 № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення 20.02.2024).
38. Про охорону дитинства: закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення 20.02.2024).
39. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: закон України від 1.06.2000 № 1768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text> (дата звернення 20.02.2024).
40. Про введення воєнного стану в Україні: указ Президента України від 24.12.2022 № 64/2022 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення 20.02.2024).
41. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях: постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 № 560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.02.2024).

42. Сателітний рахунок соціального захисту в Україні. URL: <https://stat.gov.ua/uk/datasets/satelitnyy-rakhunok-sotsialnoho-zakhystu-v-ukrayini> (дата звернення 21.02.2024).
43. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 21.02.2024).
44. Видатки зведеного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/> (дата звернення 21.02.2024).
45. Видатки Державного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2022/> (дата звернення 21.02.2024).
46. Звіти про виконання бюджету Пенсійного фонду України. URL: <http://www.pfu.gov.ua/category/informatsiya/byudzhet/arhiv-zvitnist-byudzhet/> (дата звернення 21.02.2024).
47. Ukraine MPO. 2023. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/d5f32ef28464d01f195827b7e020a3e8-0500022021/related/mpo-ukr.pdf> (дата звернення 21.02.2024).
48. Звіт про результати проведення внутрішньої оцінки якості надання соціальних послуг «догляд вдома», «паліативний догляд», «соціальна адаптація» та «консультування» у Територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Печерського району м. Києва. URL: <https://pechersk.kyivcity.gov.ua/files/docs/tercentr050219.pdf> (дата звернення 21.02.2024).
49. Skocpol T. The politics of American social policy, past and future. *Individual and Social Responsibility*. 2022. № 1. P. 309-340.
50. Aravacik E. Social policy and the welfare state. *Public Economics and Finance*. 2018. № 3. P. 1-15.
51. Sirén S. Social policy in development contexts. 2022. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1714466/FULLTEXT01.pdf> (дата звернення 05.03.2024).

52. Social policy in the European Union 1999-2019: the long and winding road. 2020. URL: <https://www.etui.org/sites/default/files/20%20Social%20policy%20European%20Union%201999-2019%20WEB%20version.pdf> (дата звернення 05.03.2024).
53. Vanhercke B. Social policy in the European Union: state of play 2022. 2023. URL: <https://www.etui.org/sites/default/files/2023-01/Social%20policy%20in%20the%20European%20Union-state%.pdf> (дата звернення 05.03.2024).
54. Frantziou E. The future of EU Social Policy. *London's global university*. 2018. С. 56-60.
55. Carella B. Back to the future in EU social policy? endogenous critical junctures and the case of the European pillar of social rights. *Wiley*. 2020. № 1. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jcms.13236> (дата звернення 05.03.2024).
56. Social Security Policy Monitor China. 2023. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-beijing/-documents/publication/wcms_900811.pdf (дата звернення 05.03.2024).
57. Lu Q. Social Policy Responses to the Covid-19 Crisis in China in 2020. *MDPI*. 2020. № 1. P. 58-76.
58. Arami R. Social policy and administration in Japan. *Researchmap*. 2021. № 1. P. 1-13.
59. Sari I. Japan's government social policy on management of aging society. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*. 2019. № 1. P. 8-14.
60. Song J. The Korean State and Social Policy: How South Korea Lifted Itself from Poverty and Dictatorship to Affluence and Democracy. *Journal of Korean Studies*. 2017. № 2. P. 459-462.
61. Barbosa P. The developmental welfare state in South Korea under globalization. *Brazilian Journal of Political Economy*. 2024. № 44. URL: <https://www.scielo.br/j/rep/a/CYZ9P37KtwTBwrTfs6Yrm7q/> (дата звернення 05.03.2024).

62. Ковязіна К. Щодо оптимізації системи надання соціальних послуг на місцевому рівні. 2019. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-01/111Zapiska-sotsposlugi-OTG-Kovyazina-%282%29-4ef9e.pdf> (дата звернення 05.03.2024).
63. Соціальні послуги в Україні: наявне правове регулювання і його недоліки. 2022. URL: https://ffr.org.ua/wp-content/uploads/2022/05/Research_Social-services-in-Ukraine.pdf (дата звернення 05.03.2024).

Ім'я користувача: Соціоекономіки та управління персоналом Кицак Та... ID перевірки: 1016358435
 Дата перевірки: 13.06.2024 23:19:52 EEST Тип перевірки: Doc vs Internet + Library
 Дата звіту: 13.06.2024 23:33:32 EEST ID користувача: 100005733

Назва документа: КБР_Оводова_плагіат

Кількість сторінок: 65 Кількість слів: 15682 Кількість символів: 119182 Розмір файлу: 265.79 KB ID файлу: 1016162952

11.1% Схожість

Найбільша схожість: 1.36% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1016090940)

7.51% Джерела з Інтернету	430	Сторінка 67
8.74% Джерела з Бібліотеки	490	Сторінка 77

0% Цитат

- Вилучення цитат вимкнене
- Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

- Немає вилучених джерел